

Univerzita Karlova
Husitská teologická fakulta

Sociální práce s etiopskou menšinou v Rishon LeZion
Social work with the Ethiopian minority in Rishon LeZion

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Monika Nová, Ph.D.

Autor:

Adam Samohýl

Praha 2020

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucí své bakalářské práce PhDr. Monice Nové, Ph.D., za odborné vedení, podporu a rady při zpracování práce. Také chci poděkovat celé Katedře psychosociálních věd a etiky za podpoření mého výjezdu na zahraniční stáž do Izraele a jmenovitě paní profesorce Krahulcové a PhDr. Monice Nové, Ph.D za důvěru v mé schopnosti. Mé poděkování patří též Husitské teologické fakultě za finanční podporu mého výjezdu a možnost psát bakalářskou práci v zahraničí. Za četné konzultace z pohledu etiopské komunity děkuji koordinátorovi dobrovolníků Yahel ve městě Rishon LeZion Yohannesovi Azanaw. Za doporučení vhodné literatury děkuji vedoucí mého programu Yahel Social Change Fellowship Tiferet Bassel a za pomoc před i během celé stáže děkuji ředitelce organizace Yahel Daně Talmi.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Sociální práce s etiopskou menšinou v Rishon LeZion“ vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Hrdějovicích dne 30.4.2020

Adam Samohýl

Anotace

Bakalářská práce se zabývá původem a vývojem židovské komunity v Etiopii, která se nazývá Beta Israel, především ve 20. století. Popisuje imigraci do Izraele a následně integraci a diskriminaci v izraelské společnosti. Práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část kompiluje historické i současné prameny o této problematice. Druhá část ukazuje organizaci Yahel podporující etiopskou menšinu, zaměřuje se na sociální práci, kterou v rámci organizace vykonávají zahraniční dobrovolníci v Rishon LeZion.

Annotation

Bachelor thesis deals with the origin and development of the Jewish community in Ethiopia, called Beta Israel, especially in the 20th century. It describes immigration to Israel and consequently integration and discrimination in Israeli society. My thesis consists of two parts, theoretical and practical. The theoretical part compiles historical and contemporary sources about this issue. The second part illustrates the Yahel organization support of the Ethiopian minority, focusing on social work done by foreign volunteers in Rishon LeZion.

Klíčová slova

Migrace, integrace, Izrael, Beta Israel, diskriminace, rasismus, dobrovolnictví v zahraničí

Keywords

Migration, integration, Israel, Beta Israel, discrimination, racism, volunteering abroad

Obsah

Úvod	8
1. Vymezení komunity Beta Israel	9
1.1 Pojmenování etiopských Židů	10
1.1 Náboženský život	10
1.2 První pokusy o cestu do Jeruzaléma	11
1.3 Židé v Etiopii ve 20. století	12
2. Etiopská emigrace do Izraele	14
2.1 Izrael jako země židovské imigrace	14
2.2 Zákon o návratu	15
2.3 První izraelské operace na pomoc Beta Israel	17
2.4 Operace Mojžíš a Šalamoun	18
3. Etiopané v izraelské společnosti	19
3.1 Statistiky o etiopské populaci v Izraeli	20
3.2 Diskriminace etiopské menšiny v Izraeli	22
3.3 Okolnosti protestů v roce 2019	23
3.3.1 Situace po zastřelení Solomona Tekah	26
4. Yahel Israel	29
5. Komunitní mapování Ramat Eliyahu	36
5.1 Cíle projektu – komunitní mapování	36
5.2 Proces vytváření mapy	38
5.3 Výsledek mapování	39
5.4 Osobní závěry z mapování Ramat Eliyahu	41
6. Diskuze	43
Závěr	48

Seznam použité literatury	50
Elektronické zdroje	50
Zajímavé odkazy a videa	52
Přílohy	53

Seznam příloh

- A. Komunitní mapa Ramat Eliyahu 5.4.2020 str. 51
- B. Zmapované synagogy a parky str. 52
- C. Zmapované autobusové zastávky, obchody a restaurace str. 53
- D. Centrum Ramat Eliyahu str. 54
- E. Fotografie: Imigranti z Etiopie v dopravním letadle na cestě do Izraele 55
- F. Fotografie: Protestanti blokují dálnici v Rishon LeZion str. 56
- G. Fotografie: Dobrovolnický tým Yahel během pandemie COVID-19 str. 56
- H. Fotografie: Venkovní svačina, doučování matematiky a rozdávání zimních svetrů v odpoledním klubu Mo'adonit str. 57
- I. Fotografie: Kurz arabštiny pro členy organizace Yahel v centru Matnas str. 58
- J. Fotografie: Dobrovolnický tým z Rishon LeZion se svým koordinátorem (uprostřed) str. 58
- K. Fotografie: Zápis na programy v komunitním centru Matnas v říjnu 2019 str. 59
- L. Fotografie: Venkovní aktivity dobrovolníků Yahel str. 59

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je zmapovat a zanalyzovat dějiny a kontexty imigrace etiopských Židů¹ do Izraele. Vycházet budu především z anglické literatury, vzhledem k tomu, že má znalost hebrejského jazyka je na elementární úrovni a v českém jazyce se o Beta Israel zmiňuje odborná literatura jen velmi málo. K získání informací se budu také snažit využít stáže v rámci organizace Yahel a dostupná data o etiopské populaci v Izraeli analyzovat.

Součástí mé bakalářské práce bude také analýza současné situace na základě informací z různých periodik a médií a také z rozhovorů se spolupracovníky a přednášejícími, a to nejen z etiopské komunity. Metodicky budu postupovat především kompilací textů doplněné o vlastní zkušenosti a rozhovory.

Budu se zaměřovat především na komplexnější pohled na jednu z etnických menšin žijících v Izraeli. Zaměřím se na 20. století, které je pro vývoj historie etiopských Židů stěžejní, z pohledu jejich života v Etiopii i z perspektivy státu, do kterého následně většina emigrovala. Vysvětlím, co mělo vliv na jejich život a sociální postavení v izraelské společnosti.

V praktické části se zaměřím na sociální práci s touto menšinou v Rishon LeZion, konkrétně ve čtvrti Ramat Eliyahu, kde většina etiopské populace v tomto městě žije. Zdrojem informací o komunitě mi bude především pozorování samotného života v rámci komunity, v rámci které má stáž probíhala. Na sociální práci se zde zaměřím z pohledu organizace Yahel Israel, která s etiopskou komunitou již 10 let pracuje a já jsem měl možnost v ní být na půlroční stáži. V rámci bakalářské práce přiblížím sociální zařízení, ve kterých její stážisté pracují. K získání konkrétnějších dat o čtvrti Ramat Eliyahu využiji komunitního mapování.

¹ V mé bakalářské práci budu psát Židé s velkým počátečním písmenem, protože o nich pojednávám jako o národnostní skupině více než jako o náboženské nebo antropologické skupině. V tomto nesouhlasím s názorem PhDr. Jana Samohýla, Ph.D., který používá argument, že protože protektorátní exekutiva žádala používání výhradně psaní Židé jako označení příslušníků národa, tak je třeba se k tomu vymezit psaním židé. Dle mého názoru je třeba nahlížet na psaní velkého nebo malého počátečního písmena v závislosti na významu pojmenování. (SAMOHÝL, 2017, s. 29)

1. Vymezení komunity Beta Israel

Židovská komunita v Etiopii, označovaná také jako Beta Israel, existovala minimálně od 15 století. Historické materiály o této komunitě jsou skromné a nepříliš spolehlivé. Důvodem je nízká literární úroveň, spoléhání na orální tradici a nomádský způsob života, který byl do 20. století běžný pro většinu Etiopanů. Nicméně orientačně může být jejich příběh doložen společně ze zápisů o etiopských panovnících a stejně tak ze svědectví členů Beta Israel. Ústní tradice se převážně klání k tomu, že jsou potomky krále Šalamouna, který žil podle biblické chronologie v 10. století před Kristem a nechal postavit První chrám. K němu se odkazuje i Šalamounovská dynastie, která v Etiopii vládla až do revoluce roku 1974.²

Pravděpodobně komunita Beta Israel dorazila do Etiopie mezi prvním a šestým stoletím jako skupina obchodníků a řemeslníků různých zemí v regionu. Vědci se dříve domnívali, že ve středověku vytvářeli jednotnou skupinu žijící pod sjednocenou, autonomní židovskou mocí, ale nové výzkumy ukázaly, že pravda je mnohem více komplexní. Jeví se, že židovská komunita v Etiopii byla většinou rozdělena fyzicky i nábožensky a každá vesnice měla své vlastní náboženské a sekulární představené. Byl zde malý kontakt mezi jednotlivými komunitami a většinou bez vedení přesahujícího jednotlivé vesnice, které by je sjednotilo.

Občas bylo s Beta Israel zacházeno dobře ze strany etiopských monarchů, ale během jiných období čelili persekucím stejně jako jiné židovské komunity v diaspoře. Mnoho ostatních Etiopanů nazývá Beta Israel jako falasha, což je hanlivé označení pro člověka, který nepatří do skupiny. V roce 1624 armáda vládnoucího krále zajala mnoho etiopských Židů a přinutila je ke křtu a zakázala jim vlastnit půdu. Podle legendy někteří členové Beta Israel raději spáchali sebevraždu, než aby museli konvertovat. (Zegeye, 2018, s. 13 - 15)

² Srov. ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. *Salamonská dynastie*. [online]. [cit. 2019-12-07].

Dostupné na internetu: <<https://www.britannica.com/topic/Solomonid-dynasty>>.

1.1 Pojmenování etiopských Židů

Jedním z označení pro etiopské Židy, se kterým se můžeme setkat je „falašové“. Slovo „falaša“ má kořeny v semitském jazyce ge'ez, který byl v Etiopii běžně používán do 14. století a dnes je liturgickým jazykem etiopské církve, ale také etiopských Židů i dnes v Izraeli. Toto slovo v něm znamená „odsunutý“ nebo „odešlý do exilu“. Etiopští Židé byli pod tímto jménem známí již ve středověku. Dnes je toto označení v Etiopii považováno jako urážející výraz pro komunity, které přišly ze zahraničí a usadili se na etiopském území. Komunita etiopských Židů je pod tímto jménem zmiňována jak v místní tak v zahraniční literatuře.

Místní nežidovská populace z různých etiopských distriktů etiopské Židy také nazývá nebo nazývala kouzelníky, tuláky, „nosiči ďábelského oka“ a dalšími urážlivými výrazy. Také jsou některými Etiopany, stejně jako evropští Židé, označováni za ty, kteří zavraždili Ježíše z Nazaretu. (Waldman, 1985, s. 18)

Etiopští Židé sami užívají pojmenování „Beta Israel“ (Dům Izraele) nebo jen „Izrael“. Výraz „Beta Israel“ je používán také lidmi, kteří nejsou součástí komunity etiopských Židů a stává se více ustáleným v odborné literatuře i ve společnosti. Například wikipedie v angličtině, amharštině, hebrejštině a arabštině pojednává o etiopských Židech jako o „Beta Israel“, zatímco česká a polská stránka nese titul „falašové“.

1.1 Náboženský život

Jelikož komunita etiopských Židů existovala izolovaná od dalších židovských komunit okolo celého světa, tak vytvořila jedinečnou náboženskou praxi, která se v mnohém liší od toho, co je typicky považováno za „židovské“. O náboženském životě v devatenáctém století napsal Joseph Halévy, francouzský Žid, který oblast navštívil v roce 1867 jako vyslanec Alliance Israelite Universelle. Poskytl tak první svědectví o Beta Israel³ z pohledu evropského Žida.

³ Sám Halévy v názvu jeho knihy *Prières des Falashas ou Juifs d'Abyssinie* z roku 1877 označuje Beta Israel jako les Falashas.

Popsal komunitu, která následuje biblické zákony, světi Šabat⁴ a následuje hodnoty jako respekt ke starším, přijímání hostů a navštěvování potřebných. (Kaplan, 1992, s. 138 - 42)

Dodnes slaví etiopští Židé svátek Sigd, festival, který připomíná získání Tóry. Tradičně se členové Beta Israel na tento den postili, vyšli na nejvyšší horu a naslouchali Bibli. Odpoledne sešli dolů a slavili znovuoživení přijetí Tóry. V roce 2008 izraelský parlament ustanovil Sigd jako státní svátek, což byl pro etiopskou komunitu významný krok k akceptaci jejich tradice z pohledu majority. V tento den děti mohou nejt do školy a místo toho se zúčastnit festivalu.

Většina Etiopanů v Izraeli už neslaví Sigd tradičně čtením z Tóry, ale jako připomínku jejich etiopského původu. Dny před svátkem Sigd se koná mnoho akcí, které jsou plné etiopského jídla, hudby a dalších tradic. Lidé se setkávají v Matnas, izraelském komunitním centru, slaví a učí se o etiopské kultuře. V samotný den se koná velký festival v Jeruzalémě, kam se vydávají také mnohé skupiny mimo etiopskou komunitu. (Zegeye, 2018, s. 106 - 108)

1.2 První pokusy o cestu do Jeruzaléma

Etiopští Židé vzbuzovali zájem západního světa již od šedesátých let 19. století, kdy židovští pověřenci cestující do Etiopie poprvé přinesli zprávy o lidech černé pleti, pravděpodobných přímých potomků starověkých Izraelitů, kteří stále zachovávali tradiční formu Judaismu.

V druhé polovině 19. století čelila komunita Beta Israel tlaku křesťanských misionářských aktivit, které se staly ještě větší výzvou než častá snaha přimět Beta Israel ke konverzi od etiopských vládců. Zahraniční misie měly větší prostředky a byly dobře organizované. Misionáři byli výborně vzdělaní v oblasti Starého zákona a byli schopni debatovat na úrovni, se kterou se občas etiopsko-židovské duchovenstvo nemohlo měřit. Poskytovali židovským dětem vzdělání a modlitební texty v místním jazyce, amharštině.

Křesťanskému vlivu se více náboženských skupin snažilo uniknout cestou do „země zaslíbené“. Skupiny etiopských Židů, které se vydaly pěšky na cestu do Jeruzaléma na počátku šedesátých let 19. století, ovšem do cíle nikdy nedorazily. Někteří po cestě zahynuli, další se

⁴ Šabat je v Judaismu sedmým dnem týdne (Sobota), tedy podle Bible dnem odpočinku

usadili mimo dosah evropských misionářů, před kterými prchali. Jeden konkrétní pokus v roce 1862 skončil ve velké míře hladomorem a smrtí. Hladomor ovšem v letech 1882 až 1892 postihl i etiopský region, kde Beta Israel žili a předpokládá se, že zabil třetinu až polovinu jejich populace. Až na počátku 20. století se dostali první jednotlivci do Izraele. (Zegeye, 2018, s. 71 - 76)

1.3 Židé v Etiopii ve 20. století

Během panování nositele Řádu Bílého lva I. třídy císaře Heile Selassie⁵ v letech 1930-1974 etiopští Židé neměli právo vlastnit půdu, často jim byla přičítána vina za neštěstí, které se přihodilo majoritnímu obyvatelstvu a neměli dovoleno opustit říši.

Po invazi a okupaci Etiopie Itálií vedenou fašistickým vůdcem Benito Mussolinim roku 1935 do roku 1941 byly na tomto území aplikovány stejné rasové zákony vůči Židům jako na území Itálie. Okupace bývá popisována jako převratný bod dlouhé etiopské historie ukončující staré tradiční časy s velkým vlivem na zemi i samotný etiopský lid. (Parfitt a Semi, 1999, s. 50)

Po sesazení císaře Selassie a nastoupením Mengistu Haile Mariam a jeho marxisticko-leninistické diktatury v roce 1974 se hrozba pro Beta Israel ještě zvýšila. V týdnech okolo převratu bylo zabito přibližně 2500 židů a 7000 jich zůstalo bez domova.⁶

Nastolení vojenského komunistického režimu po etiopské revoluci v roce 1974 vystavilo mladou populaci sekulárnímu vzdělání a politické indoktrinaci, která přispěla k odmítání některých tradic jako zastaralých a způsobila mezigenerační napětí. Mladí lidé se začali dostávat do kontaktu s lidmi mimo komunitu Beta Israel, vstupovali do politických

⁵ Srov. RUDÉ PRÁVO. *Z pobytu císaře Etiopie v Československu*. [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné na internetu: <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1959/7/17/1.png>>.

⁶ Mengistu byl v nepřítomnosti v roce 2008 odsouzen etiopským soudem k smrti. Exil mu poskytl v roce 1991 prezident Zimbabwe Mugabe, který zemřel v září roku 2019. Srov. AL-DŽAZÍRA. *Mengistu odsouzen k smrti*. [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné na internetu: <<https://www.aljazeera.com/news/africa/2008/05/20086150162411952.html>>.

organizací, byli odveleni do bezpečnostních složek nebo začali hledat profesní a vzdělávací možnosti ve městech.

Ke konci roku 1977 menší židovské skupiny začínají odcházet a přidávat se do uprchlických táborů na druhé straně Súdánské hranice. Ti kteří byli chyceni při pokusu opustit Etiopii byli zadrženi a často mučeni. Nicméně exodus pokračoval a během tří let byly v Súdánu stovky Židů žijících ve velmi špatných podmínkách. (Zegeye, 2018, s. 95 - 97)

2. Eiopská emigrace do Izraele

V roce 1954 Židovská agentura vyslala své zástupce k Beta Israel s úkolem najít zkušební skupiny, které by s nimi odešly do Izraele studovat a následně se vrátily do jejich vesnic jako učitelé hebrejštiny a židovské nauky. První skupina dorazila do Kfar Batya v roce 1955 a další operace pokračovaly v následujících letech. Další židovské skupiny nabízely mimo vzdělávání i sociální a zdravotní péči jako například v roce 1983 Americký židovský spojený distribuční výbor.⁷

Komunistický režim po roce 1977 považoval učení hebrejštiny jako přípravu na emigraci do Izraele. Zabavoval učebnice hebrejštiny, zakázal praktikování náboženství, zavřel židovské školy a synagogy. Cestování bylo omezeno a Židé bez cestovního povolení byli podezřelí ze snahy utéct a mohli být uvězněni.

Tlak ze světové židovské komunity se stupňoval, vláda Izraele zaručila pomoc Židům v Etiopii a Židovská agentura změnila svůj postup z tiché diplomacie na vyzývání k celosvětové kampani propagující nutnost pomoci. (Schwarz, 2001, s 26 - 28)

2.1 Izrael jako země židovské imigrace

Stát Izrael byl založený na podstatě imigrace. Od roku 1948 se o imigraci a integraci stará Ministerstvo pro absorpci přistěhovalců. Většina židovské populace z první nebo druhé generace imigrantů pochází z více než 60 zemí. Všichni sdílejí společnou židovskou identitu. V roce 1880 čítala židovská populace v Izraeli jen 25.000 lidí. V roce 1922 to bylo již 85.000. Před získáním nezávislosti v roce 1948 se dostala na 630.000, aby se v následujících třech letech více než zdvojnásobila.

⁷ Americký židovský spojený distribuční výbor je nezisková organizace, založená 27. listopadu 1914 ve Spojených státech, se sídlem v New Yorku. Její prostředky pochází převážně z darů amerického židovstva. Srov. AMERICKÝ ŽIDOVSKÝ DISTRIBUTIVNÍ VÝBOR. *O naší práci*. [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné na internetu: <<https://www.jdc.org/our-work>>.

Podle Arafat muzea v Ramallah bylo Arabů v roce 1947 v Palestině 1.238.000, tedy 67% z celkové populace. Po první Arabsko-Izraelské válce jich zůstalo jen 156.000.⁸ Jejich populace ovšem rostla a dnes čítá dle centrálního statistického úřadu přibližně 21% občanů Izraele (1.890.000 obyvatel), bez zahrnutí Palestinců žijících v Gaze a na Západním břehu.⁹ Pro porovnání židovská populace čítá, dle dat z roku 2019, 6.697.000 občanů, což je procentuálně o 41% větší zastoupení než v roce 1947.

Během let následujících po ustanovení Izraele nebyla žádná snaha zahrnout Beta Israel do budování státu. Otázky týkající se jejich židovství, s ohledem také na sociální, zdravotní a politickou stránku, přesvědčily všechny izraelské vlády, aby odložily jakékoli rozhodující kroky k přijetí migrantů z Etiopie. (Schwarz, 2001, s 7)

2.2 Zákon o návratu

Zákon o návratu byl přijat v roce 1950, 5710 židovského kalendáře. Zaručuje každému Židovi možnost imigrovat (učinit aliyah) do Izraele a stát se po splnění příslušných podmínek jeho občanem. Noví imigranti se nazývají „olim“ (v jednotném čísle „oleh“) a získávají od státu finanční a materiální podporu, aby se začlenili do společnosti.¹⁰

Právo aliyah: 1. Každý Žid má právo přijít do této země jako oleh.

Olehské vízum: 2. (a) Aliyah předchází olehské vízum.

b) Každému Židovi, který vyjádřil přání usadit se v Izraeli, se udělí olehské vízum, ledaže není ministr přistěhovalectví přesvědčen, že žadatel

(1) vykonává činnost namířenou proti židovskému lidu; nebo

(2) může ohrozit veřejné zdraví nebo bezpečnost státu.

⁸ Srov. YASSER ARAFAT MUSEUM. *Digitalizovaná expozice o historii palestinského území*. [online]. 2020. [cit. 2020-02-15]. Dostupné na internetu: <<https://yam.ps/en/visit/1319.html>>

⁹ Srov. CENTRÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Tisková zpráva 2019*. [online]. [cit. 2020-02-30].

Dostupné na internetu: <https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2019/134/11_19_134b.pdf>.

¹⁰ Srov. ARCHIV ŽIDOVSKE AGENTURY. *Slovník pojmů*. [online]. [cit. 2019-02-28]. Dostupné na internetu: <<http://archive.jewishagency.org/now-youre-here/program/8761>>.

Olehský certifikát

3. (a) Žid, který přišel do Izraele a po svém příjezdu vyjádřil svou touhu usadit se v Izraeli, může, zatímco je ještě v Izraeli, obdržet olehský certifikát.

(b) Omezení uvedená v odst.¹¹

(b) se vztahuje rovněž na udělení olehova osvědčení, ale osoba se nepovažuje za osobu ohrožující veřejné zdraví z důvodu nemoci získané po svém příjezdu do Izraele.

Rozdílný přístup k lidem podle země, ze které „olim“ přicházejí, je jednou z izraelských kontroverzí. Zákon také nespecifikuje, kdo je Žid, takže v tomto směru má velkou rozhodovací pravomoc vláda a rabinát. Rozhodnutí k přijetí imigrantů nezřídka padají před volbami¹² a jsou často označovány za snahu o získání politické podpory konkrétní minority. Občané České republiky podstupují stejný proces jako lidé ze zemí bývalého Sovětského svazu.¹³

¹¹ Zákon o návratu, hebrejsky חוק השבות a anglicky The Law of Return, je psán v hebrejštině a angličtině. Není dostupný v českém jazyce, takže jsem použil vlastní překlad. Srov. KNESET. *Zákon o návratu 5710*. [online]. [cit. 2019-02-28].

Dostupné na internetu: <<https://knesset.gov.il/laws/special/eng/return.htm>>.

¹² Po letech čekání bylo přijato 80 etiopských židů dva měsíce před volbami v dubnu 2019. Srov. ARUC ŠEVA. *Operace Yehudith*. [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné na internetu: <<http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/258604>>. Necelý měsíc před volbami v březnu 2020 byl potvrzen plán na přijetí 400 migrantů. Srov. THE TIMES OF ISRAEL. *Kabinet schválil plán na přijetí 400 etiopských Židů do Izraele*. [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné na internetu: <<https://www.timesofisrael.com/cabinet-approves-plan-to-bring-400-ethiopian-jews-to-israel/>>.

¹³ Srov. NEFEŠ BE-NEFEŠ. *Informace pro občany z bývalého Sovětského svazu*. [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné na internetu: <<https://www.nbn.org.il/aliyahpedia/lishkat-hakesher-nativ-for-citizens-of-the-former-ussr/>>.

Práva rodinných příslušníků

4A. (a) Práva Žida podle tohoto zákona a práva oleh podle zákona o státní příslušnosti, 5712-1952***, jakož i práva oleh podle jakéhokoli jiného uzákonění, jsou rovněž svěřeny dítěti a vnoučeti Žida, manželovi Žida, manželovi dítěte Žida a manželovi vnoučete Žida vyjma toho, jenž byl Židem a dobrovolně změnil své náboženství.¹⁴

Právo být přijat jako občan Izraele mají také lidé s alespoň jedním rodičem nebo prarodičem židovského původu. Například velké množství lidí z postsovětských zemí, kteří emigrovali do Izraele v 90. letech, jsou židovské tradici relativně vzdálení. Ve městech s ruskou menšinou je mnoho ruských obchodů s vepřovým masem.

Povinnost plnit vojenskou nebo veřejnou službu závisí na věku žadatele o občanství, rodinném stavu, pohlaví a jestli má děti. Aby byl úplně uvolněn ze služby státu, musí mu být alespoň 28 let. Pro příklad 18-19 letý muž bude mít stejné podmínky jako občan narozený v Izraeli, tedy 2 roky a 8 měsíců vojenské služby, ale 22 letý bude zavázán jen ke dvou letům v bojové jednotce, případně 18 měsícům v jiné službě.¹⁵

2.3 První izraelské operace na pomoc Beta Israel

Po roce 1974, kdy v Etiopii získal moc diktátor Colonel Mengistu Haile Mariam, začal růst antisemitismus a podmínky pro Beta Israel se začaly zhoršovat. V té době se celá země navíc potýkala s hladomorem. V květnu roku 1977 vedení Izraele začalo prodávat zbraně etiopské vládě v naději, že tím zabezpečí svobodu pro etiopské Židy. Díky potřebě zbraní pro vedení občanské války Mariam nemohl odmítnout letadlo s válečným materiálem z Izraele a nastoupení etiopských Židů na cestu zpátky. 200 členů Beta Israel přiletělo do Izraele v

¹⁴ Zákon o návratu, hebrejsky חוק השבות a anglicky The Law of Return, je psán v hebrejštině a angličtině. Není dostupný v českém jazyce, takže jsem použil vlastní překlad. Srov. KNESET. *Zákon o návratu 5710*. [online]. [cit. 2019-02-28].

¹⁵ Srov. NEFEŠ BE-NEFEŠ. *Délka vojenské služby pro nové imigranty*. [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné na internetu: <<https://www.nbn.org.il/aliyahpedia/army-national-service/pre-draft/army-service-length-of-service-for-men-and-women/>>.

dopravním letadle. Bylo to více než sto let od prvního pokusu členů Beta Israel dostat se do Jeruzaléma.

Tajné operace započaly v roce 1980. Izraelští agenti byli schopni propašovat stovky Židů z Etiopie přes Keňu. V roce 1982 již žilo v Izraeli 2500 etiopských Židů a dalších 1800 jich v roce 1983 přišlo pěšky ze Súdánu. Mnoho jich ovšem po cestě zemřelo. Zároveň s obrovskými počty přicházejícími do Súdánských uprchlických táborů se i podmínky v táborech začaly dramaticky zhoršovat. (Zegeye, 2018, s. 109 - 110)

2.4 Operace Mojžíš a Šalamoun

Izrael pochopil nutnost jednat velmi rychle. 21. listopadu 1984 začala utajená operace Mojžíš. S využitím letiště v Súdánu a několika leteckých tras se podařilo přesunout okolo 8000 etiopských Židů. Když kvůli úniku informací musela být operace ukončena, zůstalo stále přibližně 1000 Židů v Súdánu a tisíce dalších v Etiopii. S podporou USA se podařilo uskutečnit ještě menší operaci Joshua¹⁶, při které bylo dopraveno dalších 460 lidí ze Súdánu.¹⁷ Až do konce roku 1985 se další tisíce lidí pokusily překonat 800 kilometrů do Izraele pěšky. Přibližně 1500 jich po cestě zemřelo nebo bylo uneseno.

Operace Mojžíš rozdělila mnoho rodin. Vlády Izraele a Etiopie v roce 1990 dospěly k dohodě na sjednocení rodin, což dovolilo dalším legálně odejít do Izraele. Nicméně ke konci roku se začala politická situace v Etiopii zhoršovat a Izrael se rozhodl přijít s mnohem rozsáhlejší akcí na přesun etiopských Židů. Izraelské noviny v květnu 1991 zaplavily zprávy o vládní operaci Šalamoun, při které bylo během pouhých 36 hodin dopraveno z Addis Abeba 14500 lidí. Na akci spolupracovali zástupci Židovské agentury, Americký židovský spojený distribuční výbor, izraelská ministerstva, Izraelské obranné síly, Izraelské vzdušné síly i letecká společnost EL AL. Stejný měsíc revoluční síly svrhli Mengistovu vládu v Etiopii a další desetitisíce etiopských Židů mohly přicházet do Izraele. (Zegeye, 2018, s. 110 - 111)

¹⁶ Českým ekvivalentem jména Joshua je Jozue nebo Ježíš

¹⁷ Srov. LOS ANGELES TIMES. Katalyzátor leteckého mostu pro etiopské Židy zveřejněn. [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné na internetu: <<https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1985-03-26-me-28866-story.html>>.

3. Etiopané v izraelské společnosti

Představu vysněného „Jeruzaléma“ stát Izrael většině etiopských Židů nesplnil. Přestože se jejich životní úroveň zvýšila a jejich děti získaly základní vzdělání se ve většině případů staly etiopští Židé součástí nízké sociálně-ekonomické vrstvy obyvatel. Jejich kulturní zvyky, barva pleti a dokonce i jejich židovství bylo z pohledu majority často znevažováno. Stejně jako jiné skupiny imigrantů začali etiopští Židé cítit, že ztrácejí kontrolu nad svými životy a vliv na své děti, které se naučily ve škole mluvit hebrejsky, ale jejich často jedinou řečí zůstala Amharština.

V etiopské kultuře je nezastupitelné, aby se každé dítě naučilo příslušnému respektu ke starším a k autoritám obecně. Celý sociální řád stojí na úspěchu takového socializačního procesu. Když je dítě dostatečně staré, aby rozumělo širšímu světu, tak je učeno, že ke všem starším lidem a těm ve vyšším sociálním postavení musí chovat úctu. Do jeho tří až čtyř let je mu ovšem dána svoboda, učí se poznávat svět pozorováním, učí se samostatnosti a rodiče jsou vnímaví k potřebám, které dítě v tomto věku projevuje. (Ashkenazi a Weingrod, 1988, s. 56)

V Izraeli se rodiče etiopských dětí často začali dostávat do paradoxních situací, kdy potřebovali jejich jazykové schopnosti s vyřízením dokumentů, komunikací s úřady a k dalším běžným činnostem. Děti se pro ně v mnohých případech staly prostředníky mezi nimi a státem, ale také například mezi školou. Došlo k naprosté změně rolí proti tomu, na co byli v Etiopii zvyklí a autorita, kterou mohli ztratit u svých dětí, byla často znevažována i izraelskou majoritou.

Psychologické trauma z častého pohrdání nad jejich identitou v zemi, od které čekali, že se jim stane ideálním místem pro život, ovšem také obnovilo velmi pevné komunitní vazby, vytvořilo silnou etnickou hrdost a znovu potvrdilo důležitost jejich kulturních a náboženských zvyklostí. (Schwarz, 2001, s 1 - 2)

Přestože některé kulturní zvyky si etiopští imigranti zachovali, tak v mnohém se přizpůsobili izraelské tradici. Příkladem mohou být neverbální symboly. Zajímavé je, že nově příchozí imigranti používají velmi podobná gesta těm, která jsou běžná v Izraeli, ale většina z nich má jiný význam. Přesto se význam některých těchto gest pro příchozí Židy po několika letech žití v izraelské společnosti změnil. Například sevřené prsty pro nově příchozí z Etiopie

většinou znamenají žádost o jídlo. Imigranti, kteří v Izraeli žili alespoň dva roky, přijali izraelský význam stejného symbolu, tedy „počkej chvíli“. (Ashkenazi a Weingrod, 1988, s. 44)

3.1 Statistiky o etiopské populaci v Izraeli

Podle statistik centrálního statistického úřadu z června 2019 od založení státu Izrael v roce 1948 do roku 2018 se z Etiopie přistěhovalo 93.030 osob. Pouze 473 z toho do roku 1979. Mezi lety 1980 až 1989 se podařilo dostat do Izraele 16,965 lidí z Etiopie, ale v největším množství, celkem 39.621 lidí, probíhalo přistěhovalectví z Etiopie mezi lety 1990 a 1999. Od roku 2000 do roku 2018 přišlo dalších 35.971 etiopských židů, přičemž v roce 2018 to bylo již jen 34 imigrantů.¹⁸

Do statistik ovšem nejsou započítané osoby, které přišly na základě sloučení rodin a ne na základě Zákona o návratu. Jedná se o členy Falash Mura komunity, kteří buď dobrovolně nebo z donucení konvertovali ke křesťanství. V listopadu 2015 vláda Izraele rozhodla, že členové budou mít za účelem sloučení rodin právo usadit se v Izraeli, ale musí projít konverzí zpět k judaismu. Ke konci roku 2017 bylo 1430 osobám povoleno imigrovat a 8000 jich stále zůstává v Etiopii. V roce 2018 vláda rozhodla o přijetí dalších 1000 členů Falash Mura, kteří již mají v Izraeli blízké příbuzné.¹⁹

Ke konci roku 2017 populace s etiopskými kořeny již čítala 148.700 občanů a přibližně 40% z nich se narodilo v Izraeli. Více než 60% z nich žilo ve dvou hlavních distriktech (z celkových šesti izraelských distriktů). V Centrálním distriktu (asi 38%) a v Jižním distriktu (24%). Městem s největší etiopskou populací bylo Netanya (přibližně 11.700 osob) v

¹⁸ Srov. CENTRÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výroční zpráva o izraelské populaci za rok 2019*. [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné na internetu: <<https://www.cbs.gov.il/he/publications>> a CENTRÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Imigranti podle období imigrace do roku 2018*. [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné na internetu: <<https://www.cbs.gov.il/he/publications>>.

¹⁹ Srov. ARCHIV ŽIDOVSKÉ AGENTURY. *Etiopští imigranti se znovu setkávají s rodinou v Izraeli*. [online]. [cit. 2020-01-28]. Dostupné na internetu: <<http://archive.jewishagency.org/news/ethiopian-immigrants-reunite-family>>.

Centrálním distriktu, 30 kilometrů severně od Tel Avivu. Nicméně největší procento etiopanů z celkové populace města mělo Kiryat Malakhi (16.5%).

Následující data jsou brána z reportu statistického úřadu zveřejněného v listopadu 2018 a pracuje s daty z roku 2017. Populace s etiopskými kořeny se podle něj žení/vdává v pozdějším věku než zbytek židovské populace v Izraeli. 88% etiopských Židů se žení/vdává s člověkem se stejným původem. Ženy se vdávají za někoho se stejnými kořeny v 85% a muži v 92%. Rozvodovost v rámci etiopské populace je více než dvakrát vyšší než ve zbylé populaci Izraele. Rozvede se 19 z 1000 manželství, přičemž ve zbylé izraelské populaci statistiky mluví o 9 z 1000 manželství. To samé platí o rodinách s jedním rodičem. Takových rodin je v etiopské minoritě až 26% a dvakrát tak převyšují průměr ve zbylé populaci (12%). Průměrný počet dětí, které jedna etiopská žena porodí za život, je podle dat z roku 2017 2.97.

V akademickém roce 2016/17 bylo na školách pod státně-náboženským dohledem (základní a střední vzdělání) zapsáno 44,9% žáků etiopského původu. To odráží klesající trend za poslední desetiletí (v roce 2006/07 to bylo 57,2%). Procento žáků dvanáctého stupně etiopského původu, kteří se účastnili závěrečných zkoušek, bylo 91,3% v roce 2017. Pro srovnání v celém izraelském vzdělávacím systému to bylo 94,5% žáků. Počet studentů etiopského původu na vysokých školách v posledních letech roste. Z 2 372 studentů v roce 2011/12 na 3 291 studentů v roce 2017/18.

Čistý peněžní příjem na domácnost mezi osobami etiopského původu činil 11 245 NIS. V porovnání s 15 751 NIS u všech domácností v populaci je to o 29% méně. Zatímco peněžní výdaje činily 12 792 NIS v celkovém průměru výdajů obyvatel Izraele, pro Etiopany to bylo 7 037 NIS. To je jen 55% proti celkovému průměru. Podle složení spotřebního koše utrácejí peněz méně za zdraví, vzdělání, kulturu, zábavu a dopravu. Naopak více utrácejí za jídlo, bydlení, oblečení a obuv.²⁰

²⁰ Srov. CENTRÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Etiopská populace v Izraeli*. [online]. [cit. 2020-01-15].

Dostupné na internetu: <https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2018/326/11_18_326e.pdf>.

3.2 Diskriminace etiopské menšiny v Izraeli

Dle Zegeye (2018, s. 150) se vícero autorů shoduje, že špatná pozice komunity Beta Israel v Izraeli je z velké části výsledkem toho, že jsou její členové charakterizováni jako „černí“. Zároveň je možné argumentovat tím, že jsou popisováni jako „nečerní“ v několika nezjevných, ale výrazných směrech. Nicméně Beta Israel, stejně jako ostatní severní Etiopané, sami sebe jako „černý“ (tequr v amharštině) nevnímají. Raději se popisují jako queyy, což můžeme přeložit jako „červeně hnědý“. „Černý“ je v jejich kultuře urážlivým výrazem označující někoho s nízkým sociálním statutem (otrok). Dřívější charakterizace je odvozena z širšího diskursu, ale také do jisté míry reflektuje specifické sociální a kulturní rozložení izraelské společnosti.

Mnoho autorit tento širší kontext ignorovalo a etiopské Židy za „černé přistěhovalce“ stejně označovaly. Brzy byl tento pohled brán za něco daného, co nepotřebuje další vysvětlování. To mělo bohužel velmi vážný vliv na to, jak bylo s Etiopany v různých směrech nakládáno. Čtvrtě s velkým procentem etiopské menšiny začaly být nálepkované jako „gheta“, třídy nebo školy s větším počtem etiopských Židů jako „segregované“. Programy zaměřené na zvýšení počtu etiopských přistěhovalců na univerzitách nebo ve veřejných funkcích byly označovány jako pozitivní diskriminace. Obecně lidé poměrně rychle začali v Etiopanech vidět potenciálně nižší vrstvu obyvatel.

Tato terminologie měla tendenci zastiňovat reálnou situaci. Programy, které u Etiopanů mířily na zvýšení vzdělávacích a pracovních příležitostí, nevyvažovaly předsudky a obecně spíše negativní pohled na etiopskou menšinu nebo celkově lidi s africkými kořeny. Nicméně vážné problémy v kontextu integrace ve školství a segregovaných tříd se vyskytovaly. Nebylo to ovšem výsledkem legislativy, protože nařízení izraelské vlády cílily na méně než 25% zastoupení Etiopanů ve třídách. Tohoto cíle nebylo vždy úspěšně dosaženo, ale přesto separované třídy byly na přelomu století relativně vzácné.

Následující citace z článku v The Guardian z 2. dubna 2000 reaguje na odmítnutí přijmout všechny zbývající Etiopany čekající v Addis Ababa (hlavní město Etiopie): „V době, kdy více než polovina emigrantů do Izraele z bývalého Sovětského svazu nejsou Židé, se zdá

směšné, aby Izrael odepřel vstup Etiopanů nezpochybnitelného židovského původu," řekl Joseph Feit, bývalý prezident Severoamerické konference o etiopském židovství.

Rabín Michael Meheret je Žid etiopského původu, který nyní žije v Izraeli. V roce 1984 byl během operace Mojžíš evakuován z uprchlického tábora v Súdánu. Během 16 let v Izraeli viděl záplavu ruských přistěhovalců a klade si otázku, proč etiopští Židé nejsou tak vítáni. "Jsou bílí a vzdělaní, zatímco my jsme černí a chudí. To je jediný důvod, který Vám mohu dát."

Ministr vnitra v té době, Natan Sharansky, který sám emigroval do Izraele z bývalého Sovětského svazu, navštívil město Addis Abeba, aby zhodnotil nárok Etiopanů na cestu do Izraele na základě jejich židovství. Sám přirovnal zdejší podmínky k vězeňským celám v bývalém Sovětském svazu, ale přesto se vyjádřil, že Izrael nemůže otevřít dveře všem. 70000 etiopských Židů v době vydání článku bylo již v Izraeli a 20000 jich zůstávalo v etiopských slumech. Izraelská vláda se dodnes zdráhá přijmout všechny čekající Etiopany. Pravděpodobně mnoho z nich podezřívá z toho, že se hlásí k židovství, aby unikli ekonomickému strádání.

3.3 Okolnosti protestů v roce 2019

18. ledna 2019 byl v Bat Yam zastřelen 24letý etiopský muž Yehuda Biadga. Protesty a diskuzi ve společnosti, kterou nejen tento incident vyvolal v této kapitole chronologicky ilustrují pomocí novinových článků z různých médií.

Mezi prvními na událost reagoval v komentáři Ynetnews²¹, vydaném 20. ledna Danny Adeno Abebe, novinář etiopského původu, který emigroval do Izraele v rámci Operace Mojžíš v roce 1984. V titulku se ptá řečnickou otázkou „Proč byl zastřelen?“²² a tím symbolicky otvírá diskuzi nejen o nepřiměřeném policejním násilí vůči lidem afrického původu v Izraeli, ale také obecně o sociálním postavení především etiopské menšiny.

Yehuda Biadga byl propuštěn ze služby v IDF (Izraelské obranné síly) po šesti měsících kvůli prodělanému traumatu. 18. ledna jeho rodina zavolala na tísňovou linku, protože s nožem opustil apartmán v Bat Yam (sousední město Rishon LeZion). Na místo činu byli

²¹ Izraelský anglicky psaný internetový zpravodajský portál fungující od roku 2005

²² Srov. YNETNEWS. *Proč byl zastřelen?* [online]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na internetu: <<https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5449818,00.html>>.

vyslání dva policisté z Tel Avivu. Jeden z policistů, který byl vybaven taserem, vystoupil ze skútru a začal hledat mladého muže, zatímco jeho partner pokračoval v jízdě po okolí. První z policistů dorazil na křižovatku ulic Jabotinského a Herzl pár set metrů od domu mladého muže a zahlédl ho. Policie říká, že důstojník zavolal na Biadgu, aby pustil nůž. Policista tvrdí, že mladý muž s nožem běžel k němu a že cítil, že jeho život je v nebezpečí. Vystřelil dvě kulky do středu těla Biadgy. Očití svědci hlásili, že během střelby byla mezi nimi vzdálenost několika metrů. Biadga zemřel brzy poté v nemocnici.

Jeho rodina tvrdí, že byl zabit kvůli jeho etiopskému původu a obvinila policii z rasismu a použití nepřiměřené síly. Jeden z jeho bratrů se vyjádřil 19. ledna pro The Times of Israel k incidentu následovně: „Když se terorista chystá provést teroristický útok, říkají „nestřílejte“, a pokud se má střílet, pak na nohy, ale pokud civilista dostane výstřel do horní části těla, tak to není normální. Yehuda byl naprosto normální člověk. Vynikal ve svých studiích, studoval na ješivě a byl bohabojný.“²³

Nejstarší izraelský deník Ha'arec 21. ledna citoval matku zastřeleného mladíka, že doufala, že policie jejího syna ochrání. Rodina po telefonu policii varovala, že Yehuda trpí duševním onemocněním a nevzal si léky. Také zmínila, že policii volala několikrát, ale přijela až po 50 minutách. Matka také řekla, že její syn trpěl po opuštění armády posttraumatickým stresem a nemluvil dva roky. V den incidentu nebyla doma, ale požádala přítele Yehudy, aby zavolal policii, když uslyšela, že opustil dům.²⁴

26. ledna 2019 Ynetnews v článku připomněl další oběti policejního násilí v minulosti a citoval sestru jedné z obětí, Yosef Salmasa, z roku 2014: „Musím vystavit své dcery izraelské

²³ Srov. THE TIMES OF ISRAEL. *Izraelské policii, která zastřelila 24letého muže, bylo řečeno, že je duševně nestabilní.* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné na internetu: <<https://www.timesofisrael.com/family-of-man-killed-by-cop-accuses-police-of-using-excessive-force/>>.

²⁴ Srov. HA'AREC. *Izraelské policii, která zastřelila 24letého muže, bylo řečeno, že je duševně nestabilní.* [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné na internetu: <<https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-israeli-police-who-shot-24-year-old-told-he-was-mentally-unstable-official-says-1.6854545>>.

realitě, což není jednoduché. Je pravda, že v naší zemi jsou dobré věci, ale co není dobré se rychle zamete pod koberec,“ říká. „U nás doma takový koberec nemáme a já říkám svým holkám pravdu: je velká šance, že se někomu barva vaší pleti nebude líbit. Zároveň je učím, aby nesoudili ostatní podle jejich barvy a nepanikařili hned, co jim poprvé někdo bude nadávat, protože jsou z Etiopie.“²⁵

„Etiopané uzavřeli Tel Aviv protestem proti policejní brutalitě“ zněl titulek Ynetnews 30. ledna 2019²⁶. Dálnice Ayalon byla zablokována a mnoho obchodů v Tel Avivu zůstalo zavřených, protože etiopská komunita protestovala v ulicích proti přehnané policejní reakci při zabití Yehudy Biadgy v Bat Yam dva týdny předtím. Elias Inbram, jeden z organizátorů protestů, řekl Ynet, že žádný oficiální zástupce státu neodsoudil zabití Yehudy Biadgy: „Zřejmě to pro ně není zajímavé, ale možná, když jsou silnice zablokovány a Rabínovo náměstí je plné lidí, tam tomu budou věnovat pozornost.“

Magazín +972, psaný především v angličtině, 1.2.2019 připomněl události a data z minulých let jako například 14 policíí zabitých Izraelců bez jediného obvinění. Při protestech v roce 2015 bylo zraněno asi 15 protestujících a policie použila slzný plyn a omračující granáty, prostředky většinou používané na palestinském území. V roce 2016 se v médiích během dalších protestů objevila další jména obětí policejního násilí. Ředitel Izraelské asociace pro etiopské Židy, založené v roce 1993 za účelem odstranění sociálních rozdílů a zlepšení života etiopských Izraelců, Ziva Mekonen-Degu řekl: „Od té doby, co jsme přišli do této země, jsme bojovali, abychom byli uznáni a bylo s námi zacházeno spravedlivě. Dnes bojujeme proti policejní brutalitě, která je výsledkem rasismu proti černochům v této zemi.“ Podle policejních dat poskytnutých asociaci se mezi lety 2014 a 2017 počet policíí otevřených případů trestných činů spáchaných etiopskými Židy zvýšil o 20% a počet obviněných z napadení policisty o 25%. Zpráva zveřejněná Úřadem veřejného ochránce práv v roce 2016 navíc zjistila, že téměř 90

²⁵ Srov. YNETNEWS. *Když jsi černý v Izraeli, tak se bojíš jít ulicí.* [online]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na internetu: <<https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5451005,00.html>>.

²⁶ Srov. YNETNEWS. *Etiopané uzavřeli Tel Aviv protestem proti policejní brutalitě.* [online]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na internetu: <<https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5455315,00.html>>.

procent mladých izraelských pachatelů etiopského původu je odsouzeno k trestu odnětí svobody. To je třikrát více než pro ostatní mladé Židy a dvakrát více než pro mladé lidi v Izraeli arabského původu.²⁷

3.3.1 Situace po zastřelení Solomona Tekah

30. června 2019 byl v Haifě zastřelen 19letý etiopský mladík, jménem Solomon Tekah, policistou mimo službu. Následovali více či méně násilné protesty, při kterých došlo k desítkám zranění na stranách demonstrantů i policie. Podle izraelské pohotovostní služby bylo zraněno 111 policistů a podle policejního mluvčího protestující napadali policisty i civilisty. Izraelský prezident se vyjádřil následovně: „Žádám nás všechny, abychom jednali zodpovědně a s mírou. Víím, že děláte vše, co je ve vašich silách, abyste vyjádřili hlas svého protestu a přivedli změnu, která je především o napravení křivd a vytváření lepší budoucnosti. Nikdo se nechce pomstít. Rozruch pochází z hluboké trhliny a velké modlitby za to, aby se věci zlepšily. Všichni jsme partneři, všichni musíme být v tomto procesu partnery. Nemáme jinou možnost. Nemáme žádný jiný domov.“²⁸

Jeden z organizátorů protestů, Gil Yosef, pro Ynetnews odkázal na zastřelení Yehudy Biadgy dříve toho roku a připomněl, že pokud nebudou řešeny příčiny problému, tak budou oběti z etiopské komunity přibývat. „Když jsme protestovali proti zabití Jehudy Biadgy, řekli jsme, že pokud nebudeme řešit kořen problému, tak budeme plakat pro více chlapců, a tady

²⁷ Srov. MAGAZÍN +972. *Být Etiopanem v Izraeli znamená neustále za něco bojovat.* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné na internetu: <<https://www.972mag.com/ethiopian-israel-police-brutality-racism/>>.

²⁸ Srov. CNN. *Při násilných protestech po smrti teenagera v Izraeli bylo zraněno 111 policistů.* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné na internetu: <<https://edition.cnn.com/2019/07/03/middleeast/israel-ethiopian-protests-intl-hnk/index.html>>

jsme. Když se s tím úřady nevypořádají a veřejnost do toho nebude investovat, tak budeme počítat další naše mrtvé děti. Žijeme ve strachu. Rodiče se bojí o své děti.“²⁹

Rok po zastřelení Yehudy Biadgy Jerusalem Post v titulku článku připomínajícím událost, že etiopsko-izraelská komunita stále vidí rasismus³⁰ a Ynetnews referoval, že rok po zabití je etiopská komunita ještě v horší situaci.³¹ Podle několika zdrojů, včetně Tzachi Lasryho, právníka Biadgovi rodiny, zůstává policista, který mladíka zastřelil, stále ve službě a případ byl uzavřen v květnu bez toho, aby dotyčný čelil soudu. Podle rodiny se jim ani Yehudovi nedostalo žádné spravedlnosti. Lasry také zmínil, že očití svědkové, kteří nesouhlasili s tvrzením o sebeobraně, nebyli nikdy povoláni k výslechu.

V případě Solomona Tekah policie v listopadu 2019 obvinila střelce ze zabití a 16. února 2020 byl otevřen soudní případ s policistou. V úvodním proslovu soudce řekl: „Násilí, demonstrace a média nebudou mít vliv na soud - pouze přípustné důkazy. Nebudu váhat se zproštěním viny nebo usvědčením. Osvobozující rozsudek neposkvrní zesnulého ani jeho komunitu. Usvědčení nezpůsobí žádnou skvrnu policii.“³²

Při protestech v roce 2015 jeden z demonstrantů, Damas Pakada, řekl izraelskému televiznímu kanálu Channel 10: „Naši rodiče byli roky ponižováni. Nejsme připraveni déle čekat na to, abychom byli uznáni za rovnocenné občany. Může to trvat několik měsíců, ale stane

²⁹ Srov. YNETNEWS. *Prominentní etiopští Izraelci: Žijeme ve strachu, policie si myslí, že je to tu Harlem.* [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné na internetu: <<https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5541555,00.html>>.

³⁰ Srov. THE JERUSALEM POST. *Rok po Yehudovi Biadgovi etiopsko-izraelská komunita stále vidí rasismus.* [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné na internetu: <<https://www.jpost.com/Israel-News/A-year-after-Yehuda-Biadga-Ethiopian-Israeli-community-still-sees-racism-614755>>.

³¹ Srov. YNETNEWS. *Rok po střelbě je etiopské společenství ještě v horší situaci.* [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné na internetu: <<https://www.ynetnews.com/magazine/article/S1JT5vQZL>>.

³² Srov. THE JERUSALEM POST. *Dnes se otevírá soudní proces policisty, který zabil Solomona Tekah.* [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné na internetu: <<https://www.jpost.com/israel-news/trial-of-policeman-who-killed-ethiopian-solomon-tekah-opens-today-617726>>.

se to..”³³ K dubnu 2020 žádný policista, který použil nepřiměřené násilí nebo zabil Izraelce etiopského původu zatím nebyl usvědčen. Nicméně etiopský mladík, který byl symbolem policejní brutality při protestech v roce 2015, se po třech letech stal nadporučíkem v Technologickém a logistickém ředitelství v rámci armády Izraele.³⁴

³³ Srov. BBC NEWS. *Střet izraelské policie s etiopskými židovskými protestujícími*. [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné na internetu: <<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-32577452>>.

³⁴ Srov. THE TIMES OF ISRAEL. *Etiopský voják zbitý policistou je nyní vyznamenaným kybernetickým důstojníkem IDF*. [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné na internetu: <<https://www.timesofisrael.com/ethiopian-soldier-beaten-by-cop-now-a-decorated-idf-cyber-officer/>>.

4. Yahel Israel

Yahel - Israel Service Learning je izraelská nezisková organizace založená v roce 2009. Vznikla z úzké spolupráce s etiopskými partnery ve městě Gedera. V průběhu let se rozrostla a rozšířila svou práci o mnoho komunit po celé zemi a nadále úzce spolupracuje s etiopsko-izraelskou komunitou.

Skrze dobrovolnické programy se snaží podporovat sociální změny v konkrétních komunitách, ve kterých působí. Programy jsou založené na učení se praxí, porozumění kontextu problémů a vytváření vazeb mezi lidmi. Programy se pohybují od dvoutýdenních po devítiměsíční program „Yahel Social Change Fellowship”. Účastní se jich dospívající, univerzitní studenti a dospělí z celého světa.

Vedoucí programu Yahel Social Change Fellowship v Rishon LeZion, Yohannes Azenau, přišel do Izraele ve věku 6 let v roce 1990. Vyrůstal částečně v Beerševě a částečně v internátních školách. Bojuje již mnoho let proti diskriminaci etiopské komunity. Vzpomíná na návštěvu mateřské školy v Beerševě: „V roce 2010 jsem zjistil, že městská mateřská škola odděluje etiopské děti od ostatních. Nejen, že děti byly rozděleny do dvou tříd na základě jejich původu, ale ještě bylo etiopské třídě zajištěno méně zásob, jako jsou hračky a stravovací potřeby.” Yohannes společně s dalšími místními aktivisty pomohl zorganizovat demonstraci proti protiprávní diskriminaci v mateřské škole. Díky demonstraci se o situaci začal zajímat nový starosta Beerševy, který se okamžitě angažoval a ukončil zdejší separaci.

Yohannes si vzpomíná, že pro něj bylo velmi bolestivé si uvědomit, že rasismus může ovlivňovat něčí život od tak útlého věku. Dodává: „Ten den jsem si slíbil, že budu bojovat, dokud se věci pro mou komunitu nezlepší.” V prosinci 2019 Yohannes promluvil před komisí Palmor v Knesetu³⁵ (izraelský parlament): „Řekl jsem členům výboru, že dozvědět se o našem folklóru nestačí; jíst injera (etiopský chléb) není řešením. Naše kultura není problém - výzvy, kterým dnes naši členové komunity čelí, s nimi nepřišly z Etiopie. Problém spočívá v tom, jak se lidé chovají k někomu s tmavší kůží.” Yohannes vysvětlil členům komise situaci, ve které

³⁵ Komise Palmor byla ustanovena předsedou vlády Benjaminem Netanyahu po protestech v roce 2015 ve snaze potlačit rasismus proti etiopským Izraelcům.

jeho komunita nemá žádnou důvěru v policii. To bylo měsíc předtím, než byl Yehuda Biadga zastřelen policistou v Bat Yam a sedm měsíců předtím než byl zastřelen Solomon Tekah v Haifě. Yohannes dodává: „Policie musí udělat nějakou vážnou reflexi. Toto se nemůže dále tolerovat. Vláda a policie byly varovány.”

Tři hlavní cíle práce, tak jak je organizace popisuje, jsou:

1. Sloužit

Účastníci programů Yahel pracují v izraelských místních organizacích po celé zemi, úzce spolupracují s členy komunity a místními aktivisty. Pracují na identifikaci projektů, které mohou těžit z jejich příspěví. Cílem je vytvořit udržitelné změny jak pro účastníky, tak pro místní komunity.

2. Propojit

Prostřednictvím dobrovolnické práce účastníci tvoří vztahy založené na respektu a porozumění. Vytváří vazby, které trvají dlouho po skončení programu. Prostřednictvím programů účastníci dosahují hlubšího pochopení některých klíčových sociálních otázek, kterým dnes izraelská společnost čelí. Na oplátku získávají vhled do kultury místních obyvatel.

3. Přesah domů

Programy jsou navrženy tak, aby rozvíjely schopnosti účastníků i po příjezdu domů. S lepším pochopením Izraele a tím, jak vypadá smysluplná dobrovolnická práce, účastníci odcházejí se schopnostmi a zkušenostmi, které mohou využít ve svých budoucích zaměstnáních bez ohledu na to, kde se ve světě nacházejí.³⁶

³⁶ Srov. YAHEL – ISRAEL SERVICE LEARNING. *O Yahelu*. [online]. [cit. 2020-03-30].

Dostupné na internetu: <<https://www.yahelisrael.com/about>>.

Yahel Social Change Fellowship

Nejdelší a nejintenzivnější program organizace Yahel je Yahel Social Change Fellowship, jehož ročníku 2019/2020 jsem se zúčastnil. Jedná se o devítiměsíční stáž, během které je účastník vystaven sociálním tématům a problémům Izraele. Získává nástroje, aby pomohl vytvořit reálnou a dlouhodobou změnu. Program se dlouhodobě zaměřuje například na etiopskou menšinu. První rok stážisti působili v etiopské komunitě ve městě Gedera a v roce 2019/2020 působí ve čtvrti Ramat Eliyahu ve městě Rishon leZion a další skupina ve městě Lod, kde se zaměřuje více na práci s arabskou populací, jelikož Lod je jedno z několika smíšených arabsko - židovských měst. Účastníci v komunitě žijí a stávají se alespoň po dobu programu její součástí. Součástí stáže je také dvouměsíční kurz hebrejského jazyka.

Toto jsou hlavní 3 součásti projektu:

1. Služba

Jádrem Yahel Social Change Fellowship je dobrovolnická práce. Od navrhování programů pro mládež v místní škole až po pomoc při posílení postavení izraelsko-arabských žen v Na'amu. Stážisti pracují s místními organizacemi, aby vytvořili skutečnou změnu na místní úrovni. Tím, že reagují na potřeby komunity a pomocí jednotlivých schopností každého z nich, vytváří smysluplné změny.

2. Učení

Program je založený na učení praxí, vzdělávání zaměřené na práci, kterou vykonávají a relevantní zkušenosti, které povzbuzují nejen k růstu, ale také ke kladení otázek, které podněcují konverzaci. Relevantní kurzy jsou zaměřeny na témata týkající se izraelské společnosti a dovednostní workshopy. Po celou dobu programu jsou každý týden semináře, setkání s místními aktivisty, vzájemné učení, prohlídky a čas pro celkovou reflexi.

3. Kulturní obohacení

Zkušenosti z dobrovolnictví a života v místních komunitách obohacují dobrovolníky rozmanitostí kultury v Izraeli. Velkým přínosem je blízký kontakt s místními komunitami, slavení židovských svátků s hostitelskou rodinou, učení se hebrejštiny, ochutnávání izraelských

pokrmů a prožívání místního života. Vytvářejí vztahy a vzpomínky, které trvají mnohem déle než samotná stáž.³⁷

V následujících několika podkapitolách zmíním organizace a instituce, se kterými Yahel spolupracuje ve městě Rishon LeZion a ve kterých účastníci Yahel Social Change Program pracují.

Sociální odbor západního Rishonu

Sociální odbor západního Rishonu je pobočkou Městského úřadu Rishon LeZion pro sociální integraci. Odbor poskytuje služby pro jednotlivce, rodiny i přímo pro celé komunity. Většina služeb je financována a kontrolována ze strany různých vládních úřadů. Navíc odbor vytváří konkrétní služby na míru potřebám specifických skupin v komunitě. Například pro seniory, rodiny s finančními problémy, děti z problémového prostředí a rizikovou mládež, oběti násilí, lidé se specifickými potřebami a další.

Příkladem programu, do kterého se zapojují dobrovolníci organizace Yahel, je například projekt Domácí úkoly doma. Projekt je vytvořen tak, aby podporoval rodiče a rodiny k převzetí odpovědnost za vzdělání svých dětí v rámci domácího prostředí. Dobrovolníci Yahel každý týden navštěvují studenty v jejich domovech a pomáhají jim s domácími úkoly, doučují je školní látku, ale také s nimi smysluplně tráví volný čas.

Sociálně-vzdělávací zařízení pro děti

Sociálně-vzdělávací kluby zřízené sociálním úřadem poskytují edukační a terapeutický odpolední program pro děti ve věku 6 až 12 let pocházející z problematického prostředí. Zaměstnanci klubů se snaží zlepšovat emocionální, kognitivní a sociální schopnosti každého dítěte a zlepšovat vztahy a spolupráci mezi dětmi i mezi jejich rodiči. Součástí jsou volnočasové aktivity, pomoc s prací do školy i terapie podle potřeby. Kluby jsou v úzké spolupráci se sociálním úřadem. Sociální pracovníci zařízení pravidelně navštěvují a vedou rozhovory s dětmi.

³⁷ Srov. YAHIEL – ISRAEL SERVICE LEARNING. *O stáži*. [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné na internetu: <<https://www.yahelisrael.com/fellowship-about>>.

Konkrétně centrum Mo'adonit³⁸ Vitkim Aleph, ve kterém jsem pracoval 8 měsíců, poskytuje odpolední program pro děti, které pocházejí z rizikového prostředí a nízké sociálně ekonomické třídy. Je určen dětem od 1. do 5. ročníku a nachází se v protiraketovém krytu základní školy Itamar ve čtvrti Neve Yam v Rishon le-Cijon. Kapacita je 16 dětí. V mém klubu bylo 15 dětí etiopského původu a jedna dívka ruského původu. Mo'adonit je pod dohledem sociálního úřadu, který doporučuje a zařazuje děti z přilehlého okolí do programu.

Sociální pracovník, ke kterému jsou rodiny dětí přiděleny, klub navštěvuje a spolupracuje s místními pracovníky. Zároveň je navázána spolupráce s rodiči, kteří jsou zváni na setkání v klubu. Dvakrát v týdnu do klubu dochází i jiná dobrovolnice studující na izraelské univerzitě. Centrum otevírá v 13:00 a zavírá 18:00. Ve dvě hodiny odpoledne děti dostávají zdarma oběd a v průběhu také svačinu, která vždy obsahuje ovoce.

Cílem je poskytnout dětem podnětné a bezpečné prostředí, naučit je pravidelnému režimu a návykům. Děti jsou vedené k tomu, aby si po sobě uklízely a dodržovaly pravidla mezi sebou. Je jim věnována pozornost a podpora při plnění domácích úkolů. Rodiče jsou často noví imigranti, kteří neovládají dostatečně hebrejský jazyk nebo nemají schopnosti, aby dětem se školními povinnostmi pomohli.

Dobrovolníci Yahel přinášejí podle vedoucí klubu novou dynamiku, zpestřují program zajímavými aktivitami, používají netradičních a zábavných forem učení dětí. Zároveň je to pro většinu dětí první seznámení s angličtinou a možnost vytvořit si pozitivní vztah k učení jazyka, jehož znalost je v Izraeli velkou výhodou. Stážisti například zpívají s dětmi anglické písně, hrají oblíbené hry s použitím jednoduchých anglických slov a povzbuzují je k používání cizího jazyka, i když ho příliš neovládají.

Matnas Ramat Eliyahu

Komunitní centrum Ramat Eliyahu bylo založeno v roce 1978 a poskytuje škálu různých aktivit pro tisíce obyvatelů západní části Rishon leZion všech věkových kategorií. Matnas podporuje vzdělávací, sociální a kulturní aktivity, ze kterých benefitují jednotlivci i komunita jako celek. Podněcuje rozvoj demokratické a pluralitní společnosti. Dále Matnas

³⁸ V překladu doslova klubík, v Izraeli ustálený výraz pro tento typ sociálního zařízení.

nabízí programy zaměřené na lidi se specifickými potřebami z celého města Rishon LeZion, zapojuje členy komunity a dobrovolníky.

Dobrovolníci Yahel se zapojují především do následujících tří programů, ale také participují na velkém počtu dalších kulturních a komunitních událostí. Základní tři programy jsou:

1. Vzdělávací centrum Matnas se nachází v knihovně komunitního centra a zahrnuje doučování dětí a mládeže jeden na jednoho nebo v malých skupinách. Dobrovolníci Yahel pomáhají především s anglickým jazykem. K vzdělávání jsou zde k dispozici také počítače.
2. Terminál je speciální projekt zaměřený na žáky 5. až 6. třídy. Mimo pomoc se školními povinnostmi poskytuje také další nadstavbové aktivity. Například divadelní klub, který se také zaměřuje na zlepšení schopnosti vystupovat a vyjadřovat se. Další možností pro děti je hudební klub Volume, kde je opět prostor pro různé aktivity podle individuální potřeby.
3. Nízkoprahové centrum pro děti a mládež slouží především jako otevřený, bezpečný prostor pro děti a mládež z místní čtvrti v odpoledních a večerních hodinách. Tým nízkoprahového centra zahrnuje stálé neformální vzdělavatele, zahraniční dobrovolníky z Yahelu a izraelské dobrovolníky, kteří mohou věnovat rok před odchodem na vojnu komunitní službě. Prostor je příležitostí pro neformální setkávání a práci s rizikovou mládeží ve spolupráci s izraelskými dobrovolníky.

Stážisti se nicméně zapojují i do dalších programů pod záštitou Matnas probíhající i mimo komunitní centrum. Například v projektu Amitim mají možnost se jedenkrát týdně jeden na jednoho setkávat s člověkem s duševním onemocněním a poskytovat mu tak sociální podporu, pomoc v napojení se na komunitu a celkově podpořit jeho rehabilitaci.

Tebeka: Spravedlnost a rovnost pro etiopské Izraelce

Slovo „tebeka“ v překladu z amharštiny znamená „obhájce spravedlnosti“. Je to také název organizace, která poskytuje právní pomoc členům etiopské komunity v Izraeli. Byla založena v roce 2000 prvními etiopsko-izraelskými právníky a profesionály za cílem chránit práva etiopských imigrantů. Snaží se zajistit, aby členové komunity v případě potřeby měli přístup ke kvalitním právním službám, které jsou zdarma.

Podporuje úspěšnou integraci Etiopanů do izraelské komunity a připravuje další generaci lídrů a právníků z etiopské menšiny. Skrze tuto práci Tebeka se snaží nejen budovat lepší budoucnost pro etiopské Izraelce, ale také přispívat k celkové rovnosti a spravedlnosti pro všechny izraelské občany. Dobrovolníci Yahel asistují se získáváním zdrojů, fundraising, vyhledáváním a psaním grantů a sociálními médii.

Jedním z ukončených případů organizace Tebeka je případ z roku 2018. Šlo o dlouhodobou zaměstnankyni etiopského původu v maloobchodním řetězci, která se cítila diskriminovaná, když zjistila, že byla v průzkumu provedeném firmou najatou řetězcem označena jako „pracovník s tmavou pletí“. Tebeka ji zastupovala při podání žaloby proti použití diskriminačního jazyka a firma se omluvila. Tebeka přesvědčila soud, aby jí poskytl náhradu za urážku ve výši 7 000 izraelských šekelů. Případ vytvořil důležitý precedent proti diskriminaci.³⁹

³⁹ Srov. TEBEKA. *Programy*. [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné na internetu: <<http://www.tebeka.org.il/en/programs/>>.

5. Komunitní mapování Ramat Eliyahu

Tato kapitola je vlastní praktická část bakalářské práce, ve které mapuji se svými kolegy stážisty čtvrť Ramat Eliyahu. Ramat Eliyahu se nachází v západní části města Rishon LeZion. Po městě Netanya v Rishon LeZion žije druhá největší etiopská komunita v Izraeli. V roce 2017 čítala přibližně 8500 lidí a tvořila tak 3.4 % celkové populace.

Podle dat statistického úřadu z konce roku 2017 je Ramat Eliyahu čtvrť se třetím největším podílem etiopské populace (přibližně 2800) v Izraeli. Etiopané čítají 52,1% obyvatel čtvrti. Zbýlá část obyvatel většinou pochází ze zemí bývalého Sovětského svazu. Na druhém místě se nachází velmi malá čtvrť s přibližně 200 Etiopany v Kirjat Gat v Jižním distriktu a největší podíl etiopských Židů má Qiryat Moshe v Rehovotu, který je od Rishon LeZion vzdálený necelých 10 kilometrů. 3000 místních Etiopanů činí více než 56% zdejší populace.⁴⁰

Součástí stáže v organizaci Yahel je vytváření „komunitní mapy“ v rámci lokality, kde stážisti pracují. Já jsem konkrétně s dalšími třemi stážisty z Kanady a Spojených států amerických vytvářel mapu komunitních zdrojů v rámci čtvrtě, kde se nacházely i naše apartmány, Ramat Eliyahu.

5.1 Cíle projektu – komunitní mapování

Cílem tohoto projektu je vytvořit dostupnou mapu, která může být jednoduše šířena s cílem identifikovat přítomné zdroje. Pokud bude takový zájem ze strany komunity, tak může být mapa zveřejněna a zpřístupněna všem lidem, například v rámci komunitních center. Tím může zvýšit povědomí o všech i méně známých místech v rámci čtvrtě, především těch částí, které jsou vzdálenější od domova obyvatelů.

Následně přikládám část zadání, tak je prezentováno stážistům v organizaci Yahel.

Zastřešující cíle

⁴⁰ Srov. CENTRÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Etiopská populace v Izraeli*. [online]. [cit. 2020-01-15].

Dostupné na internetu: <https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2018/326/11_18_326e.pdf>.

1. Stážisté prohloubí své chápání fyzického a sociálního kontextu okolí / komunity, kde pracují.
2. Stážisté prohloubí své chápání místních sociálních otázek a začnou přemýšlet o tom, jak tyto otázky mohou / by měly být řešeny.
3. Stážisté budou mít možnost se dozvědět autenticky o používání komunitního mapování.

Konečný produkt: Každá skupina vytvoří komunitní mapu, kterou představí členům místní komunity. Mapa by měla obsahovat legendu, která vysvětluje symboly na mapě, jasné vymezení vybraných hranic, vysvětlení konceptu mapy, znázornění negativních a pozitivních komunitních míst. Po ukončení projektu „komunitní mapování“ mají možnost se dále učit o přebírání iniciativy v komunitě.⁴¹

Podle ředitelky organizace je komunitní plánování příležitostí získat zkušenosti a učit se v praxi. Vytváření mapy je zároveň možností pro dialog s členy komunity, se kterými pracujeme, ale také s kterými ještě nejsme v kontaktu. Je to příležitost více do hloubky porozumět komunitě a jejím potřebám.

Za účelem zpřístupnění pro všechny členy komunity máme v plánu vyrobit tištěnou mapu, barevně odlišující jednotlivé kategorie, přeloženou do nejběžnějších jazyků v Ramat Eliyahu (hebrejšтина, amharština a ruština) a dále také z praktického důvodu do angličtiny. Domníváme se, že tato mapa může být užitečná pro budoucí stážisty a dobrovolníky, kteří přijedou a budou chtít využít nástroje k lepšímu prozkoumání a porozumění lokality. Vytvořením digitální mapy je dána možnost budoucím stážistům mapu upravovat a sledovat, jak se komunita mění.

Mapa je nejen výsledný produkt, ale také prostředek k většímu pochopení lokality, kde stážisté pracují. Předpokládáme, že během vytváření mapy získáme nové nápady pro relevantní iniciativu, která může být ve čtvrti implementována. Možná to povzbudí některé instituce, se kterými spolupracujeme při změně služeb, které nabízejí. Proto se zaměřujeme na vytvoření mapy, která zajímavou formou odkryje některé informace o čtvrti.

⁴¹ Přeloženo z e-mailové korespondence s ředitelkou organizace Yahel, Danou Talmi.

5.2 Proces vytváření mapy

Naší vizí bylo vytvořit velkou mapu Ramat Eliyahu se všemi dostupnými komunitními zdroji. Tam jsme se rozhodli zahrnout parky, synagogy, zdravotní kliniky, lokální obchody s konkrétními potravinami, supermarkety, stánky s rychlým občerstvením, restaurace, kavárny, bary, komunitní centra, vzdělávací instituce, centra pro seniory a další. Snažili jsme se pojmut „komunitní zdroje“ jako všechno, co může být pro komunitu důležité.

Přikládám časový harmonogram projektu:

Proces:

1. 7. ledna: Úvod do konceptu mapování komunity, mapování našich komunit doma a začátek konceptualizace map v menších skupinách.
2. Týden od 12. ledna: Práce ve skupinách, brainstorming nápadů (všechny skupiny upřesní počáteční směry), zúžení a rozhodnutí, na co se zaměřit a pokračování konceptualizace map. Analýza proveditelných návrhů.
3. 21. ledna: Přinesení počátečních návrhů map. Pracování se sadou otázek, které pomohou se zamýšlet hlouběji. Mapa by měla být reflexí toho, jak jsou rozloženy různé služby a instituce ve městech Lod / Ramat Eliyahu. Stážisti musí mluvit s hostitelskými rodinami / lidmi, se kterými pracují / sousedy / přáteli - aby mohli klást otázky a získat informace.
4. 28. leden: Čas nezávisle pracovat na mapách.
5. 4. února: Sdílení map s ředitelkou organizace a zbytkem skupiny, příležitost k diskusi, otázkám a zpětné vazbě.
6. Po 4. únoru (přesné datum bude upřesněno): Prezentace map 3-5 členům komunity v každém městě.⁴²

K vytvoření mapy jsme čtvrť Ramat Eliyahu rozdělili do čtyř částí, kde každý člen skupiny získal svou přidělenou část čtvrti k mapování přítomných zdrojů. Pro kontrolu, kterou část jsem již prošel, jsem použil aplikaci mapy.cz.

⁴² Přeloženo z e-mailové korespondence s ředitelkou organizace Yahel, Danou Talmi.

Pro získání některých informací jsme využili i již existujících map a zkombinovali s našimi zjištěními. Na úřadě městské radnice pro náboženské služby nám poskytli seznam synagog. Ten se ovšem ukázal jako neúplný a doplnili jsme další chybějící podrobnosti.

Chceme naše zjištění konzultovat s obyvateli čtvrtě a doufáme, že s námi budou sdílet své názory na to, kde jsou podle nich mezery, například kde jim chybí park, kde není poblíž žádný obchod nebo jen příjemné místo pro mladé dospělé, kde by se mohli setkávat. V poslední řadě chceme sdílet naše poznatky s vybranými zástupci komunity a ujistit se, že jsme nezapomněli na nějaké zásadní komunitní zdroje.

5.3 Výsledek mapování

Výsledky našeho mapování jsme chtěli prezentovat vedoucímu „Minhelet“ - městského úřadu odpovědného za plánování v rámci městské čtvrti Ramat Eliyahu. Byl velmi zaujatý naší iniciativou a měl zájem o schůzku s naším odprezentováním komunitní mapy.

Konkrétně ho zajímaly naše postřehy na centrum čtvrtě s menšími obchody, které má být v rámci budoucích plánů zrenovováno: „V rámci plánu je centrum s obchody určeno k zachování. To znamená, že bude nakonec přestavěno. Nebude odstraněno ani nahrazeno nákupním centrem. Místní styl bude skutečně zachován a obnoven. V tomto smyslu jsou postřehy, pokud jde o místo dnes, co je pro komunitu důležité a co je třeba opravit, pro nás velmi cenné.“

V plánu bylo setkání na městském úřadu s přizváním několika dalších lidí na 17. března 2020. To se bohužel včetně dalších vedlejších plánů neuskutečnilo z důvodu vypuknutí pandemie COVID-19, zapsání Izraele do listu zemí s rizikovým výskytem virového onemocnění a mého ukončení stáže a odletu do České republiky.

Do naší prezentace jsme zahrnuli v bodech následující informace:

Hlavní kategorie, které jsme prozkoumali v rámci komunitního mapování Ramat Eliyahu:

1. Vzdělávací centra (školy, školky atd.)
2. Veřejné služby
3. Náboženská zařízení
4. Obchody
5. Autobusové zastávky/infrastruktura
6. Zábava
7. Parky a hřiště

Chceme pochopit komunitu holisticky

1. Podívat se na vše, co je k dispozici obyvatelům a kompilovat to, co bývalo na mnoha různých zdrojích, do jedné mapy
2. Podívat se, co může chybět pro různé demografické skupiny a jak to může být řešeno (věkové skupiny, etnické skupiny atd.)

Použití této mapy

1. Usnadnění přístupu ke službám, které jsou jinak neznámé
2. Vizualizace vzdáleností - odstranění rozdílu mezi vnímanou vzdáleností a skutečnou vzdáleností
3. Podpora jiné perspektivy - Ramat Eliyahu může svým obyvatelům hodně nabídnout, což není běžně vnímané
4. Směr do budoucna - přimět členy komunity, aby sdíleli všechny místní podniky, které mohly být vynechány
5. V důsledku být více obeznámeni s oblastí, ve které pracujeme, a jak lidé využívají zdroje v rámci komunity

5.4 Osobní závěry z mapování Ramat Eliyahu

Následně okomentuji některá zjištění o čtvrti z mého pohledu.

- V rámci čtvrtě jsme zmapovali celkem 32 synagog. Vzhledem k přibližné rozloze čtvrtě 1000 km² vychází v průměru na 1 hektar 3 synagogy, což hodnotím jako relativně velký počet. Dá se z toho vyvodit, jak hodně místní komunita praktikuje judaismus.
- Ve čtvrti se nachází velké množství malých obchodů, často velmi konkrétně zaměřených. Je zde jen jeden supermarket, kde lidé nakupují zboží ve větším množství. Pro konkrétní věci chodí do menších obchodů, kde se často s prodávajícími znají a mají přátelské vztahy. Jeden z obchodů je přímo zaměřený na etiopské potraviny a další například na ruské zboží, včetně nekošer výrobků v běžných obchodech nemožných zakoupit.
- Propojení s Tel Avivem, centrem Rishon LeZion hodnotím jako velmi dobré. Nachází se zde 21 autobusových zastávek a přímým autobusem do Tel Avivu cesta trvá do půl hodiny.
- Zajímavé mi přišlo, že se zde nachází více než 10 kadeřnictví a přesto zde zákazníci často čekají. Naopak se zde nenachází žádná kavárna nebo jiné místo takového typu k setkání a posezení.
- Je zde velké množství parků s hřišti pro děti (zmapovali jsme jich 16), venkovních posiloven a sportovišť. V roce 2019 byly vedle fotbalového hřiště postaveny nové tenisové kurty. U komunitního centra Matnas je také plavecký bazén. V komunitním centru se nachází sál, kde se konají kulturní akce, s kapacitou přibližně 500 osob.
- Většina dotázaných neměla příliš velký přehled o tom, z jakých dalších zdrojů, mimo nejbližší okolí jejich domova, je možné čerpat nebo je vnímá subjektivně jako vzdálené, přestože jsou daleko například 10 minut chůze. „Matnas je příliš daleko, abych docházela na hodiny angličtiny.“ řekla žena, která bydlí přibližně 1 kilometr od komunitního centra.
- Z pohledu naší skupiny jsme reflektovali, že také vnímáme subjektivně některá místa vzdálená a „těžce dostupná“, protože nejsou v přímé blízkosti našeho domova nebo míst,

kde pracujeme, ale vizuálně na mapě vypadají v porovnání s jinými vzdálenostmi (např. každodenní cesta do školy) jako velmi blízká.

- V rámci čtvrtě je možné vidět velké rozdíly mezi jednotlivými částmi. Severní část je zanedbaná a je zde mnoho odpadků na ulici. Poušť, která ohraničuje čtvrť ze severu, je z této strany plná odloženého spotřebního zboží, narozdíl od relativně udržované severní části pouště od města Holon. Naopak jižní Ramat Eliyahu je velmi čistý. Zdá se, že obyvatelé jižní části čtvrtě také méně využívají zdrojů přímo ve čtvrti, ale pravděpodobně zde hraje také roli, že mají blíže k službám mimo Ramat Eliyahu.
- Kromě komunitního centra Matnas a denního stacionáře pro seniory je v porovnání s místy pro děti a mládež míst setkávání a aktivity pro seniory velmi málo. Také se ve čtvrti nenachází komfortní prostor pro mladé dospělé. Zaměření center je spíše na děti a dospívající.
- Lidé, kteří nebydlí v Ramat Eliyahu, se kterými jsme se setkali většinou nemají příliš pozitivní pohled na tuto čtvrť. Přestože ji nenavštěvují, tak předpokládají, že zde není mnoho možností se například najíst nebo nakoupit. Online mapa může být prostředkem, jak jim rozšířit obzory.

6. Diskuze

Z konverzací s většinou Etiopanů, kteří emigrovali po roce 1991, často vyplývá, že se v jejich rodné zemi měli dobře a odchod do Izraele nebyl z humanitárních, ale především z náboženských, sionistických nebo rodinných důvodů. Těžko hodnotit, jestli mluví upřímně, ale můžeme se zamýšlet nad tím, co by mohlo vést etiopské přistěhovance humanitární důvody upozadovat. Porozumět tomu je třeba v kontextu historie státu Izrael, vývoje izraelské společnosti a důležitosti židovství v rámci sociálního postavení. Bez tohoto hlubšího porozumění je z pohledu Evropana jakási obrana Etiopanů vůči nařčení z uprchlictví minimálně překvapující, neboť humanitární důvod emigrovat do jiné země je pro nás minimálně z hlediska práva legitimní a naopak například náboženská motivace hůře pochopitelná.

Rozhodně se nesnažím nálepkovat všechny etiopské migranty jako uprchlíky, ale faktem je, že získat možnost žít v Izraeli mají téměř výhradně Židé a to bez ohledu na to, jestli jsou z tohoto důvodu v jejich rodné zemi diskriminováni. Zkusme si představit teoretický příklad syrského křesťanského občana, který bude žádat o povolení žít v Polsku a jako důvod uvede, že chce žít v křesťanském státu a fakt, že je jeho země ve válce a žije v chudobě by se snažil upozadit nebo zamlčet, aby jeho motivace křesťanstvím a sounáležitostí s ostatními křesťany více vynikla. Samozřejmě tento příklad těžko dává smysl. Rozdíl je ovšem také v tom, že Židé se cítí jako národ a přestože pro mnoho lidí je sionismus spíše negativním pojmem spojeným s utlačováním palestinských Arabů, tak ve své podstatě je to jen idea židovského národního uvědomění a snaha získat vlastní stát, tak jak to známe z dějin evropských států.

Izrael je stát založený na židovské imigraci⁴³, takže první pohled na přicházející Etiopany jako na chudé uprchlíky spíše uškodil etiopským Židům ve snaze být přijatí jako

⁴³ Od roku 1948 získalo na základě prokázání židovství občanství Izraele 3.3 milionu lidí a tvoří 42 procent celkové populace. Srov. THE JEWISH PRESS. *Alija do Izraele pokračuje uprostřed krize Koronaviru, 961 imigrantů v březnu*. [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné na internetu: <<https://www.jewishpress.com/news/israel/aliyah-israel/aliyah-to-israel-continues-amid-coronavirus-crisis-961-immigrate-in-march/2020/03/24/>>.

plnohodnotní imigranti do židovského státu⁴⁴. Není to tak, že by byl problém přijímat chudé Židy. Izrael poskytuje lidem, kteří udělají aliyah dostatek prostředků. Důvodem je právě uznání „židovství“ nových přistěhovalců, což se ať už kvůli jiné barvě kůže nebo čemukoliv jinému neukázalo pro mnohé Izraelce jako samozřejmé. Změnit první dojem, který velmi podpořila média, zubožených uprchlíků v přeplněných letadlech, kterým je třeba pomoci, poskytnout sociální služby, ale ne stejné příležitosti a možnosti uspět v životě, je stále velkou výzvou pro nové generace.

Dalším problémem, který jsem v kapitole Zákon o návratu zmínil, je využívání migrační politiky k získání popularity. Současná vládní strana premiéra Benjamina Netanjahua, který se poprvé stal premiérem již v roce 1996, ztratila mnoho etiopských voličů právě kvůli diskriminaci a vlně protestů. I z toho důvodu se lze domnívat, že se vládní strana Likud ve volbách 2. března 2020, v pořadí třetích za jediný rok, snažila znovuzískat podporu přijetím členů Falash Mura. Přijato mělo být přibližně 400 imigrantů. Nicméně imigrace 250 Etiopanů byla v březnu 2020 pozastavena z důvodu pandemie COVID-19.⁴⁵

Ne všichni etiopští Židé ovšem podporují přijímání Falash Mura do Izraele. Například se bojí, že nejasné židovství této komunity může vnést pochybnosti i o židovství Beta Israel. V názoru pro The Jewish Telegraphic Agency z roku 2008 etiopský zpravodaj Danny Adeno Abebe píše: „Celá podstata naší existence a naše důstojnost jako černých Židů v Izraeli, je zapouzdřena v jedné věci: v našem židovství. Nemáme společného jmenovatele s izraelskou společností, nemáme žádné logické spojení s domorodými Izraelci, než je toto. Toto spojení je

⁴⁴ Srov. KNESET. *Základní zákon: Izrael – národní stát židovského lidu*. [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné na internetu: <<https://knesset.gov.il/laws/special/eng/BasicLawNationState.pdf>>.

⁴⁵ Srov. THE TIMES OF ISRAEL. *Izrael zohledňuje obavy z koronaviru a pozastavuje imigraci 250 Etiopanů*. [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné na internetu: <<https://www.timesofisrael.com/citing-coronavirus-fears-israel-suspends-immigration-of-250-ethiopians/>>.

naše pupeční šňůra z dřívějších dob. Zachování fragmentů naší židovské víry v africké diaspoře je naší pýchou.⁴⁶

Dvojitý rasismus, kterému Beta Israel jakožto občané Izraele čelí, můžeme prezentovat také například na následující diskuzi pod článkem referujícím o etiopských protestech:

- Daveed Melech: Pošlete je zpět do Afriky. Nejsou to Židé.
- Judy Bailey: Jsou to Židé. Ty jsi rasista.
- Daveed Melech: Nejsou Židé a nebyli Židé po dobu nejméně 500 let, jak jejich vlastní izraelský zástupce řekl. Neměli a nemají žádné rabíny vedoucí a učící je. Uzavírali manželství mezi různými kmeny. Jejich linie, pokud byla někdy čistá, byla zničena před 500 lety. To z nich dělá „Afričany“ bez příslušnosti k judaismu.⁴⁷

Na jednu stranu Beta Israel musí čelit faktu, že mají kořeny ve východní Africe a zároveň stejně jako jiné skupiny obhajovat své židovství a tím své právo na existenci v Izraeli. A k tomu se přidává, podle názoru mého kamaráda narozeného v Izraeli, fakt, že jsou téměř všichni občané Izraele především unavení z potřeby neustále dokazovat jejich právo mít zemi a žít v ní.

⁴⁶ Srov. THE JEWISH TELEGRAPHIC AGENCY. *Falašové se maskují jako Židé*. [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné na internetu: <<https://www.jta.org/2008/08/07/opinion/falash-mura-masquerading-as-jews>>.

⁴⁷ Srov. YNETNEWS. *Diskuze pod článkem „Protesty po celém Izraeli po zabití etiopského izraelského dospívajícího policistou mimo službu“*. [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné na internetu: <<https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5541188,00.html>>.

Zajímavé odkazy a videa

Dále bych rád v závěrečné diskuzi své bakalářské práce doporučil a popsal některé odkazy a videa, které na základě své zkušenosti pokládám za zajímavé a tematicky relevantní.

V roce 2010, 25 let od Operace Mojžíš, byly publikovány dosud nezveřejněné fotografie z této tajné operace Mosadu a Izraelských obranných sil na přesun až 16000 etiopských Židů. Záběry zachycují první okamžiky vstupu etiopských migrantů do Izraele.

N12. *Historické záběry z operace Mojžíš*. [online]. 2010. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.mako.co.il/news-israel/education/Article-d44ccc2670d3921004.htm?partner=tagit>>.

Reportáž BBC z protestu proti diskriminaci etiopských Židů v roce 2010 zachycuje tisíce Izraelců, kteří se vydali do ulic Jeruzaléma. Protest se uskutečnil po nedávné zprávě v izraelských médiích, že pronajímatelé v jižním Izraeli souhlasili s tím, že nebudou pronajímat nebo prodávat své nemovitosti Židům etiopského původu.

BBC NEWS. *Reportáž z protestů proti diskriminaci etiopských Židů*. [online]. 2012. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.bbc.com/news/av/world-16627159/protest-against-discrimination-of-ethiopian-jews>>.

Další video je z roku 2015 z rozhovoru premiéra Izraele Benjamina Netanyahua a vojáka Izraelských obranných sil etiopského původu Damase Pikady, který byl napadený policistou, což vyvolalo vlnu demonstrací.

YOUTUBE. *Rozhovor premiéra Izraele a Damase Pakady*. [online]. 2015. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=ChVejb1uXWY>>.

Izraelský deník Ha'arec zveřejnil část záznamů, které více než 30 let dokumentoval Doron Bacher. Přistěhovalce, kteří přišli do Izraele z Etiopie v rámci operace Mojžíš (v letech 1984–1985) jeho kamera zachytila v okamžicích jejich absorpce a aklimatizace do Izraele, i když byla operace stále tajná a bylo zakázáno z ní zveřejňovat fotografie. Fotil je ve škole, při obřadech, v armádě, na svatbách i pracovištích, a když se přestěhovali do trvalého bydlení.

HA'AREC. *Tenkrát a nyní: Po stopách etiopských Židů, kteří se přesunuli do Izraele*. [online]. 2016. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.haaretz.com/israel->

news/.premium.MAGAZINE-then-and-now-the-ethiopian-jews-from-operation-moses-1.5383036>.

Událostmi okolo emigrace etiopských Židů se inspiroval film od Netflixu - Red Sea Diving Resort. Arous bylo idylické rekreační středisko v súdánské poušti na pobřeží Rudého moře. Tento turistický cíl byl ovšem také základnou pro izraelské agenty s tajnou misí. Reportáž BBC porovnává skutečný příběh s motivy filmu.

BBC NEWS. *Red Sea Diving Resort: Rekreační vesnice provozovaná špiony*. [online]. 2019. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.bbc.com/news/stories-43702764>>.

Epizoda ze série סליחה על השאלה (Omlouvám se za otázku) na téma „Etiopský původ“ (s anglickými titulky), kde se diváci anonymně ptají na otázky, na které vždy chtěli vědět odpověď, přímo členů určité skupiny. Reflektuje některé aspekty života migrantů z Etiopie, diskriminaci i traumatické vzpomínky na samotnou cestu z Etiopie.

YOUTUBE. *Omlouvám se za otázku: Etiopský původ*. [online]. 2019. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=9oOh4lNTuqM>>.

Na závěr příkládám projekt „vzdělávací videa pro děti“ vytvořená stážisty Yahel po vypuknutí pandemie COVID-19.

YAHEL – ISRAEL SERVICE LEARNING. *E-learning*. [online]. 2020. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.yahelisrael.com/e-learning-middle-school>>.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat a zanalyzovat dějiny a kontexty imigrace etiopských Židů do Izraele. Původně jsem předpokládal, že budu především kompilovat dostupné texty. Řadu důležitých textů v anglickém jazyce jsem si zajistil přímo v Izraeli v Národní knihovně v Jeruzalémě. Přesto nejvíce pramenů jsem získal přímo z praxe, z různých periodik a médií a také z rozhovorů se spolupracovníky a přednášejícími, a to nejen z etiopské komunity. Metodicky jsem postupoval především zmíněnou kompilací textů, ale i doplněním o vlastní zkušenosti a rozhovory s pracovníky organizace Yahel a místními lidmi. V bakalářské práci jsem použil vlastní překlad do českého jazyka.

Překvapivý výstup mého bádání v této oblasti je určitý paradox, ve kterém se střetává snaha izraelského státu pomoci etiopským Židům s latentním rasismem v samotné izraelské společnosti. Tento paradox bych představil na jméně biblického krále Šalamouna, podle kterého se jmenuje samotná největší operace na přesun etiopských Židů do Izraele. Tento transfer, byl důležitou součástí dramatického vývoje jedné etnické menšiny vztahující se až ke králi Šalamounovi vládnoucímu podle biblické chronologie před 3000 lety.

Jeho jméno se vyskytuje v mé práci hned několikrát. Pokud pomineme samotného krále Šalamouna a Šalamounskou dynastii v Etiopii, zbydou nám dva výraznější a až paradoxně odlišné případy. Prvním z nich je Operace Šalamoun v roce 1991, která přinesla komunitě velké naděje a očekávání a druhým jméno 19letého mladíka, který byl v roce 2019 zastřelen policistou mimo službu, což zapříčinilo celonárodní protesty. Představuje to určité konflikty etiopské komunity, která naráží na tvrdou realitu rasismu a komplikovanost začlenění do izraelské společnosti.

Domnívám se, že má bakalářská práce ukázala, jak je důležité znát a pochopit kontext a historii jednotlivé menšiny a jak významnou roli to může hrát při integraci do konkrétního státu. Zároveň jsem jasně poukázal na neefektivnost boje s nerovností zapříčiněnou rasismem, pokud se přímo necílí na eliminování předsudků a rasistického chování ve společnosti. Přestože stát Izrael opakovaně investoval peníze do vzdělávání a začleňování etiopské menšiny, tak to

bohužel nevedlo ke změně pohledu lidí na tuto komunitu a ve velmi smutném důsledku se to projevuje na over-policing⁴⁸ vůči etiopským Židům.

V praktické části jsem popsal roli jedné neziskové organizace, kde jsem měl možnost 6 měsíců pracovat a komunitu sám poznat. Popsal jsem některé programy, kde se stážisti organizace Yahel uplatňují, například neziskovou organizaci Tebeka poskytující právní pomoc členům etiopské komunity. U případů, kterými se zabývá, se projevuje, že v nich hraje velkou roli rasismus a předsudky. Na projektu komunitního mapování jsem ukázal, jak takový nástroj může pomoci k lepšímu pochopení a poznání konkrétní čtvrti, kde člověk provádí sociální práci. Domnívám se, že kdyby nevypukla pandemie COVID-19 a nebyly tak aktivity v programu přerušeny, vznikly by z mapování zajímavé iniciativy.

V závěrečné diskuzi jsem se zamýšlel nad tím, jakou specifickou roli hraje v integraci menšin Izrael jakožto primárně národní (židovský) stát, jaké to přináší dilemata a v čem odlišnost migrační politiky Izraele může být těžko pochopitelná pro občana evropské země.

⁴⁸ V roce 2018 tvořili mladí členové etiopské komunity 5,4% všech zadržených nezletilých, zatímco etiopsko-izraelští občané tvoří jen 2% z celkové populace Izraele. Srov. THE JERUSALEM POST. *Rok po Yehudovi Biadgovi etiopsko-izraelská komunita stále vidí rasismus*. [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné na internetu: <<https://www.jpost.com/Israel-News/A-year-after-Yehuda-Biadga-Ethiopian-Israeli-community-still-sees-racism-614755>>.

Seznam použité literatury

ASHKENAZI, Michael a Alex WEINGROD. Ethiopian Jews and Israel. New Brunswick (U.S.A.) and Oxford (U.K.): Transaction Publishers, 1988. ISBN 088738-133-2.

KAPLAN, Steven. The Beta Israel: Falasha in Ethiopia: From Earliest Times to the Twentieth Century. New York: New York University Press, 1992.

PARFITT, Tudor a Emanuela Trevisan SEMI, ed. The Beta Israel in Ethiopia and Israel: Studies on Ethiopian Jews. Surrey: Curzon Press, 1999. ISBN 0-7007-1092-2.

SAMOHÝL, Jan. Židovské inspirace křesťanství. V Praze: Karmelitánské nakladatelství, 2017. Studium (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-807-1959-298.

SCHWARZ, Tanya. Ethiopian Jewish Immigrants in Israel: The Homeland Postponed. Surrey: Curzon Press, 2001. ISBN 9781138969025.

WALDMAN, Menachem. The Jews of Ethiopia: The Beta Israel community. Jerusalem: Ami-Shav, 1985.

ZEGEYE, Abebe. The Impossible Return: Struggles of the Ethiopian Jews, the Beta Israel. Trenton (U.S.A.): Red Sea Press, 2018. ISBN 978-1569024133.

Elektronické zdroje

AL-DŽAZÍRA [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/>

AMERICKÝ ŽIDOVSKÝ DISTRIBUČNÍ VÝBOR [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.jdc.org/>

ARCHIV ŽIDOVSKÉ AGENTURY [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <http://archive.jewishagency.org/>

ARUC ŠEVA [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <http://www.israelnationalnews.com/>

BBC NEWS [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/>

CENTRÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.cbs.gov.il/>

CNN [online]. [cit. 2020-04-15]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/>

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com>

HA'AREC [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.haaretz.com/>

KNESET [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://knesset.gov.il/>

KOMUNITNÍ MAPA RAMAT ELIJAHU [online]. 2020. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://goo.g/maps/oacgbBU2zEAD1AkB7>

LOS ANGELES TIMES [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/>

MAGAZÍN +972 [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.972mag.com/>

NEFEŠ BE-NEFEŠ [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.nbn.org.il/>

RUDÉ PRÁVO [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz>

TEBEKA [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <http://www.tebeka.org.il/>

THE JERUSALEM POST [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.jpost.com/>

THE JEWISH PRESS [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.jewishpress.com/>

THE JEWISH TELEGRAPHIC AGENCY [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.jta.org/>

THE TIMES OF ISRAEL [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/>

YAHTEL – ISRAEL SERVICE LEARNING [online]. [cit. 2020-04-15].
Dostupné z: <https://www.yahelisrael.com/>

YASSER ARAFAT MUSEUM [online]. 2020. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z:
<https://yam.ps/en/visit/1319.html>

YNETNEWS [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.ynetnews.com/>

Zajímavé odkazy a videa

BBC NEWS. *Red Sea Diving Resort: Rekreační vesnice provozovaná špiony*. [online]. 2019.
[cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.bbc.com/news/stories-43702764>>.

BBC NEWS. *Reportáž z protestů proti diskriminaci etiopských Židů*. [online]. 2012. [cit. 2020-04-15].
Dostupné z: <<https://www.bbc.com/news/av/world-16627159/protest-against-discrimination-of-ethiopian-jews>>.

HA'AREC. *Tenkrát a nyní: Po stopách etiopských Židů, kteří se přesunuli do Izraele*. [online].
2016. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <<https://www.haaretz.com/israel-news/.premium.MAGAZINE-then-and-now-the-ethiopian-jews-from-operation-moses-1.5383036>>.

N12. *Historické záběry z operace Mojžíš*. [online]. 2010. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z:
<<https://www.mako.co.il/news-israel/education/Article-d44ccc2670d3921004.htm?partner=tagit>>.

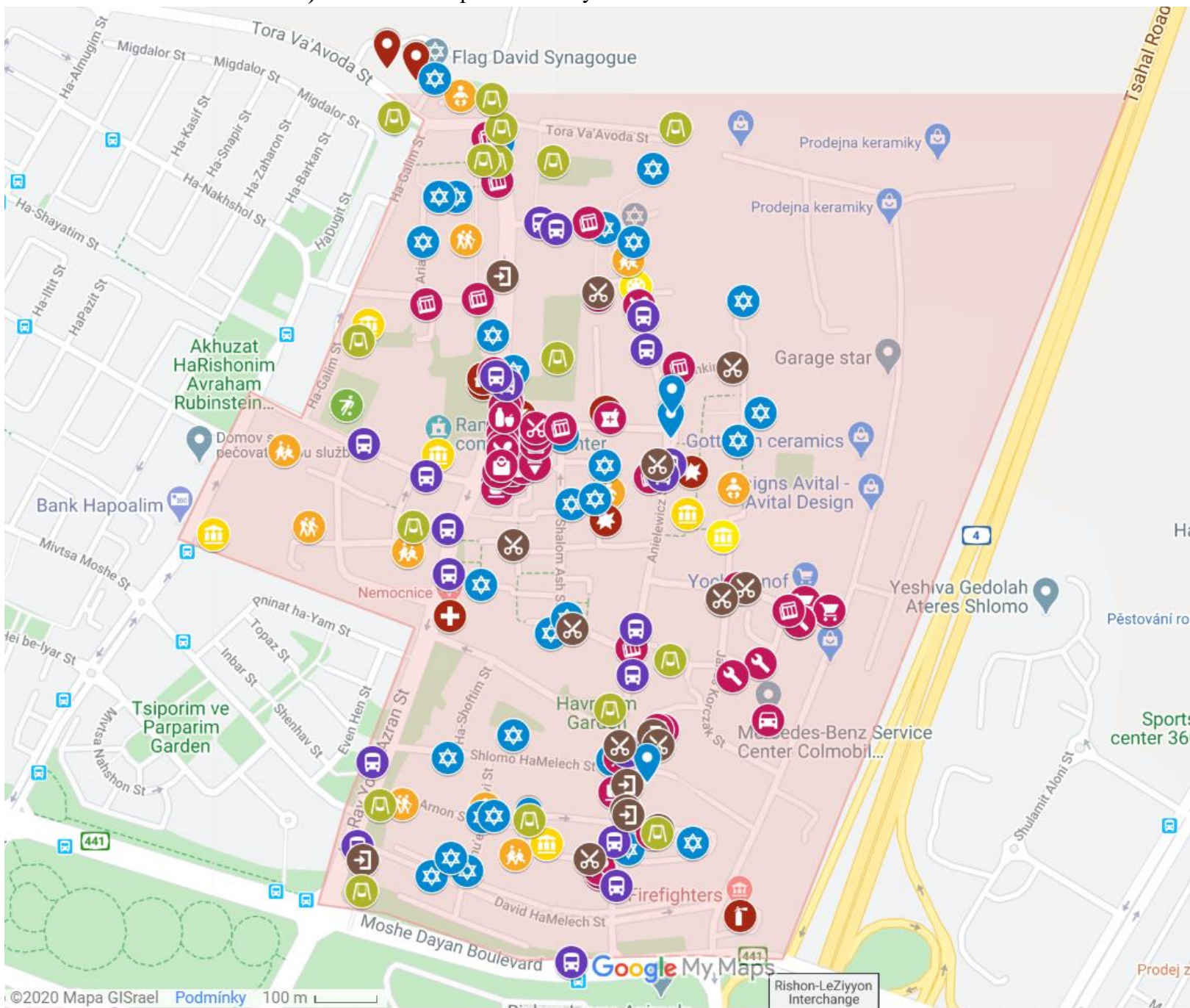
YAHTEL – ISRAEL SERVICE LEARNING. *E-learning*. [online]. 2020. [cit. 2020-04-15].
Dostupné z: <<https://www.yahelisrael.com/e-learning-middle-school>>.

YOUTUBE. *Omlouvám se za otázku: Etiopský původ*. [online]. 2019. [cit. 2020-04-15].
Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=9oOh4lNTuqM>>.

YOUTUBE. *Rozhovor premiéra Izraele a Damase Pakady*. [online]. 2015. [cit. 2020-04-15].
Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=ChVejb1uXWY>>.

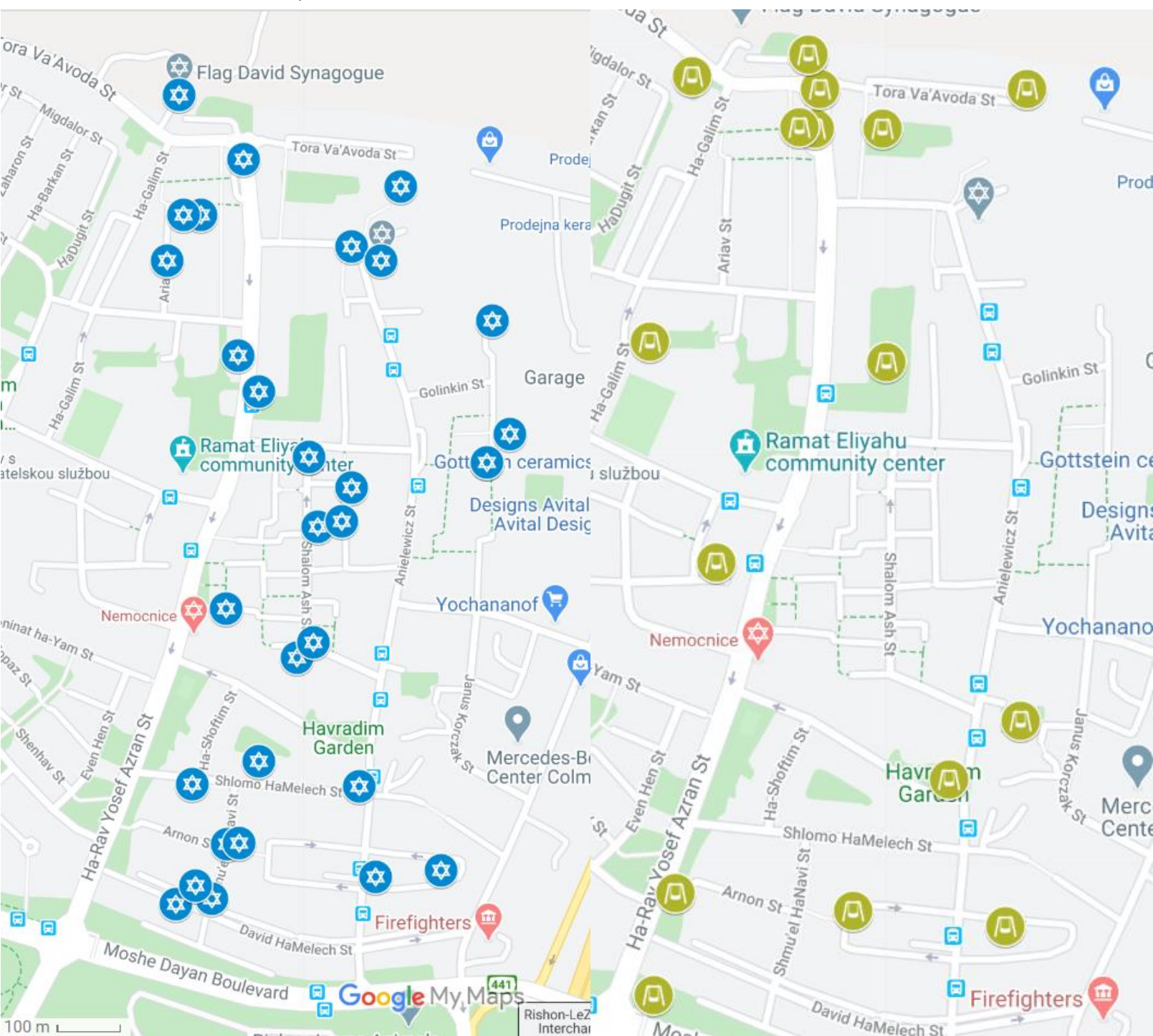
Přílohy

Příloha A) Komunitní mapa Ramat Eliyahu 5.4.2020

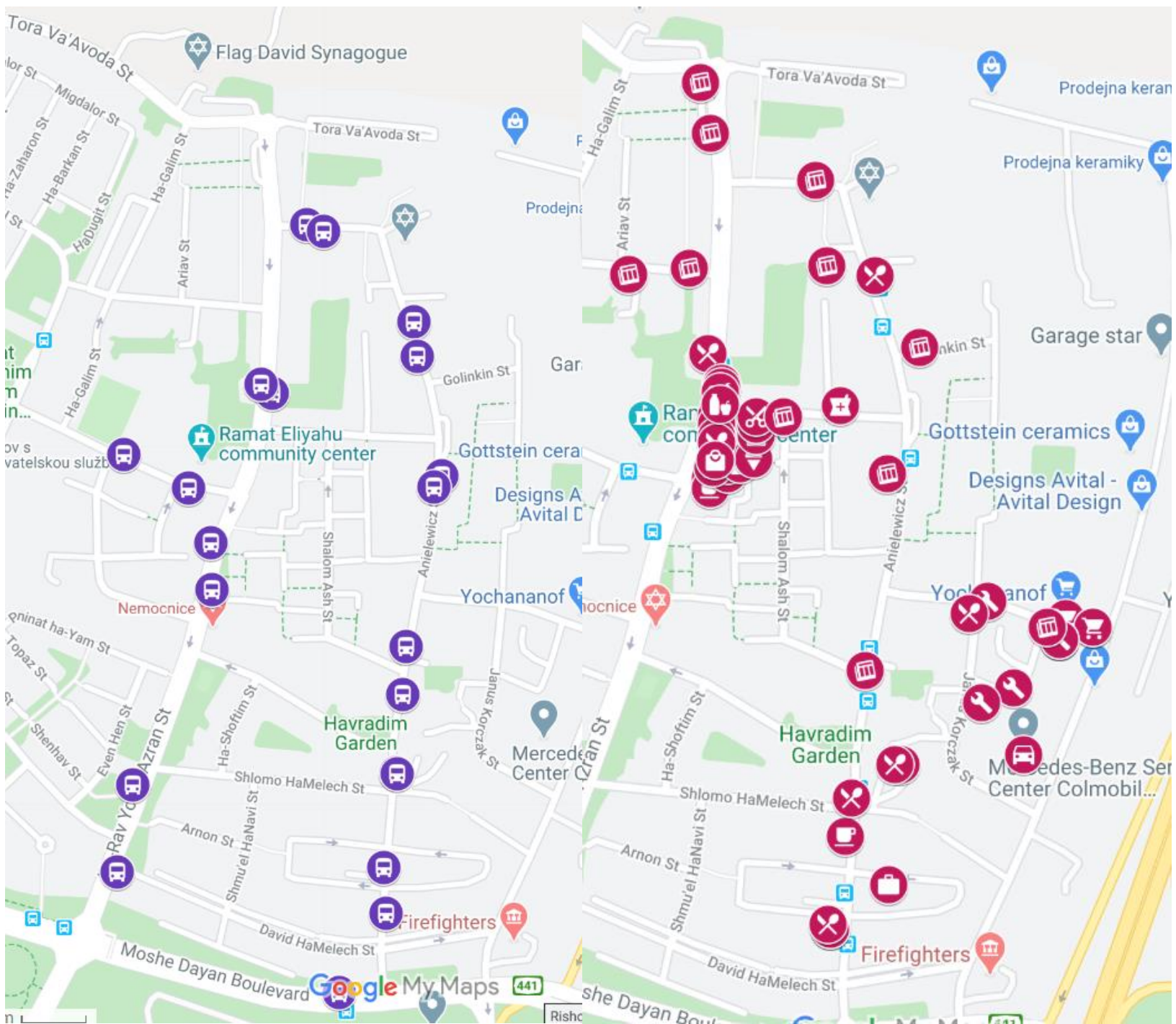
Zdroj vlastní

Příloha B) Zmapované synagogy a parky

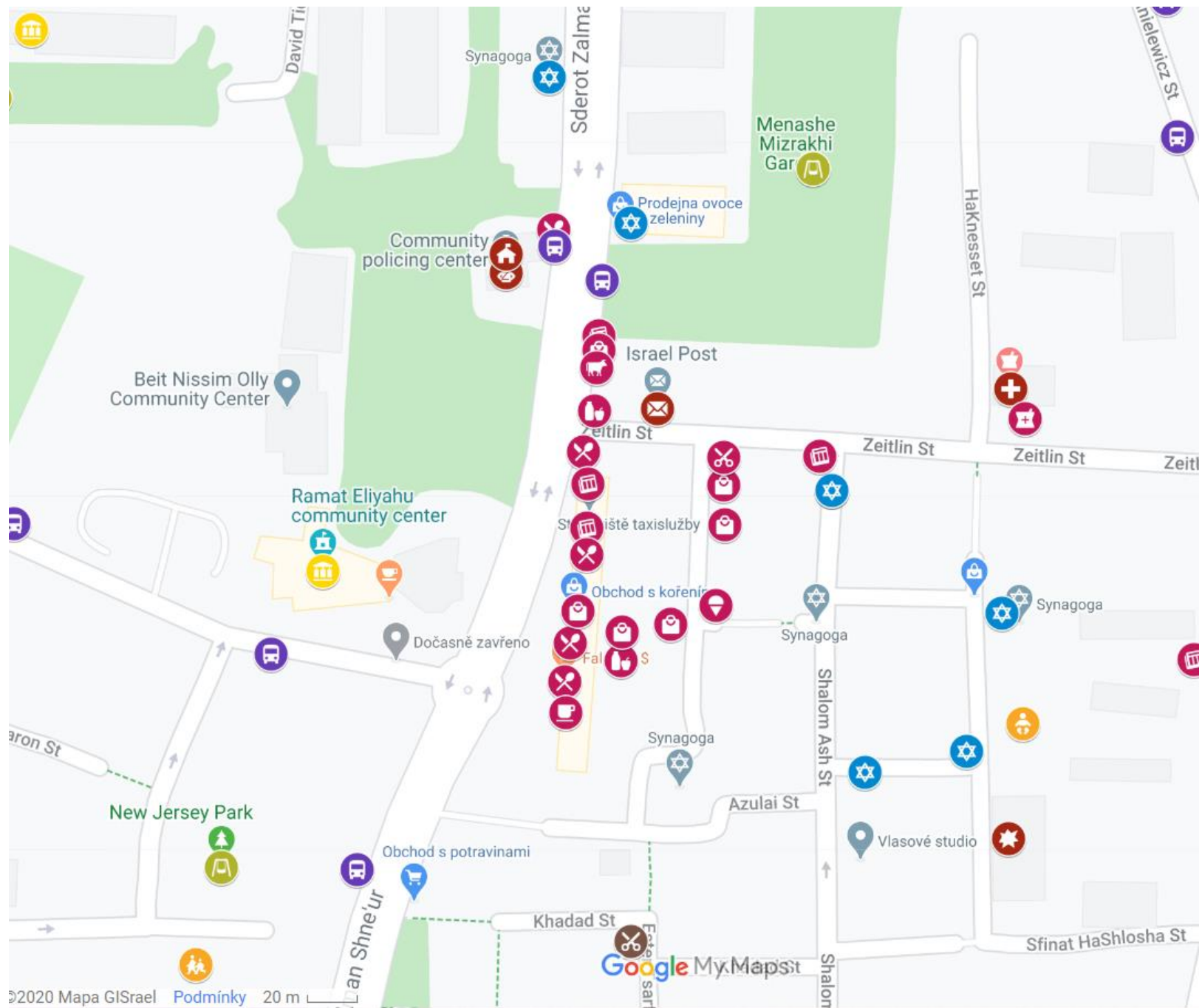
Zdroj vlastní

Příloha C) Zmapované autobusové zastávky, obchody a restaurace

Zdroj vlastní

Příloha D) Centrum Ramat Eliyahu

Zdroj vlastní

Příloha E) Imigranti z Etiopie v dopravním letadle na cestě do Izraele

*Zdroj Imigranti z Etiopie. In: Židovská agentura [online].
Dostupné z: <http://archive.jewishagency.org/he/historical-aliyah/content/22095>*

Příloha F) Protestanti blokují dálnici v Rishon LeZion

*Zdroj Protestanti blokují dálnici. In: Ynetnews [online].
Dostupné z: <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5541555,00.html>*

Příloha G) Dobrovolnický tým Yahel během pandemie COVID-19

Zdroj Yohannes Azanaw

Příloha H) Venkovní svačina, doučování matematiky a rozdávání zimních svetrů
v odpoledním klubu Mo'adonit

Zdroj vlastní

Příloha I) Kurz arabštiny pro členy organizace Yahel v centru Matnas

Zdroj vlastní

Příloha J) Dobrovolnický tým z Rishon LeZion se svým koordinátorem (uprostřed)

Zdroj vlastní

Příloha K) Zápis na programy v komunitním centru Matnas v říjnu 2019

Zdroj vlastní

Příloha L) Venkovní aktivity dobrovolníků Yahel

Zdroj vlastní